

rissimo fratri Richerio Senonum archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

« Audivimus Guarnerium Pontionis filium venerabilem fratrem nostrum Atrebatensem episcopum ad concilium venientem cepisse captumque retinere, » etc. *Vide ubi supra.*

Apud Antissiodorum autem Atrebatensis episcopus perveniens, associatur comitatu domni Richerii Senonensis archiepiscopi et consuffraganeorum suorum Remensis provinciae domni Gerwini Ambianensis, domni Gerardi Tarvanensis episcoporum. Et sic xv Kal. Decembris in octavis sancti Martini, quas tunc dies Dominica festiviores reddidit, urbem Claromontensem ingreditur, et a venerabili primatate Lugdunensi domno Hugone, apostolicæ sedis legato, necnon et ab ipso domno papa

Alia benedictione cum suis lætificatus exhiaratur. Deinde domnus papa iv Kal. Decembris, indictione iv, concilium Claromontense concludens præcepit recitari privilegium renovationis et restitutionis Atrebatensis Ecclesiae in conspectu totius concilii; in quo cardinales Romani consederunt ei, et archiepiscopi xiv, episcopi cc et xxv, et abbates xc et amplius, exceptis honestis atque religiosis diversarum regionum atque provinciarum clericis et laicis quorum numerum leviter quisquam scire præ multitudine non potuit. Recitatum est autem Atrebatensis Ecclesiae privilegium et distincte et aperte lectum, atque ab omni consensu concilii sub magno silentio intente auditum, collaudatum, et confirmatum est anno Dei Christi 1095, cui com Patre et Spiritu sancto est æqualis honor et gloria per infinita sæcula sæculorum. Amen.

II.

EPISTOLÆ

LAMBERTI EPISCOPI ATREBATENSIS

ET ALIORUM AD IPSUM.

(BALUZ., *Miscell.* edit. Luc. in fol., II, 137.)

EPISTOLA PRIMA.

GUALTERI INSULANI PRÆPOSITI AD LAMBERTUM.

DOMINO Patri LAMBERTO, gratia Dei Atrebatensi episcopo, GUALTERUS, Insulanæ Ecclesiae præpositus et confratres, salutem et obsequii devotionem.

Quia sanctæ petitionis vestræ de domno confratre nostro Clarebaldo instantiam sancti Spiritus instinctu, cui resistere fas non est, inflammata esse credimus, vestræ de ipso electioni, quam Deo auctore in spirituale commodum cesuram confidimus, non acquiescere, Deum offendere timuimus. Molesti igitur, quia maximum ex ejus absentia sanctæ religionis exemplar amissuri, imo vestro, cui nos congratulari decet, dantes operam profectui, eum vestræ paternitati deserviturum concedimus. Valet.

EPISTOLA II.

GERWINI EPISCOPI AMBIANENSIS AD LAMBERTUM.

GERWINUS, gratia Dei præsul Ambianensis, domino et charissimo fratri in Christo LAMBERTO, sanctæ Atrebatensis Ecclesiae discreto præsuli, perseverare feliciter in proposito religionis.

In sancta Ambianensi Ecclesia, quæ parvitati

nostræ committitur, diligentia magna, labore et sumptu cujusdam fratris nostri feretrum quoddam præparatum est auro, argento et gemmis ad reliquias reponendas beati martyris Fusciani, et hoc senatus nostri disposuimus decreto fieri in celebratione sancti Michaelis archangeli. Obiure igitur paternitatis vestræ reverentiam præsentibus flagitamus litteris, quia estis vir timens Deum, et Deo et hominibus placetis et opere et doctrina melliflui oris, quatenus ad tantum opus exsequendum ministrum et adiutorem vos habere se lætetur sancta mater nostra Ecclesia Ambianensis. Ut igitur tantum martyrem ante tribunal Dei inventorem habeatis, cæteris negotiis abjectis huic petitioni nostræ et ardentissimo desiderio satisfaciat. Valet.

EPISTOLA III.

RAINOLDI REMORUM ARCHIEPISCOPI AD LAMBERTUM.

RAINOLDUS, Dei gratia Remorum archiepiscopus, dilecto fratri et consacerdoti suo LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et benedictionem in Domino Jesu.

Memoriter vobis inhærere credimus quicquid de Hugone de Inciaco nuper cum fraternitate vestra

multo sermone contulimus. Ipse siquidem Hugo A nuperrime in villa Sancti Gaugerici quæ Felcherias dicitur in trevia Dei cum armata manu advenit; ibique circumquaque discurrens, igni penitus totam villam concremavit, prædamque non minimam atque hominum multitudinem miserabiliter secum adduxit. Pervenit etiam ad aures nostras quod se epistolam nostram habere gloriatur quæ eum ab omni timore Cameracensis episcopi, sed et ab omnium presbyterorum excommunicatione, in quæcumque dementiam elatus fuerit, deliberari, quod absit, debeat. Scire igitur vos volentes hanc omnem jactantiam ejus irritam esse, vestræ fraternitati mandamus ut et illum, quem præcipue diligimus, vos admonetis, quatenus omni excusatione sublata, ut in sanctæ pacis violatorem, in ipsum gladium anathematis exeratis, et ne ulterius donec ad satisfactionem veniat in cunctis receptibus suis seu in omni loco in quo ipse vel complices ejus præsentialiter adfuerint divinum celebretur officium præcepti vestri auctoritate inhibeatis. Valete.

EPISTOLA IV.

EJUSDEM AD EUNDEM.

RAINOLDUS, Dei gratia Remorum archiepiscopus, fratri et coepiscopo suo LAMBERTO Atrebatensi, salutem et benedictionem in Domino Jesu.

Ad colloquium comitis Roberti et ad recipiendam de eo justitiam in octavis sanctæ Mariæ in Augusto vel præsentiam nostram exhibere vel nuntios nostros delegare, sicut jam vobis et coepiscopis nostris Noviomensi atque Moricensi mandavimus, parati erimus. Quod autem de Hugone de Inciaco nobis scripsistis, liquere vobis credimus quoniam in concilio quod Compendii celebravimus ad querimonias et clamores Gerardi Cameracensis episcopi, omnium præsentium judicio in eum anathematis gladium exeruimus et in omnes ejus cooperatores et consentaneos. Sed neque ideo ipse nec filius ejus Cameracensem Ecclesiam persequi destiterunt. Quippe quos par expectatio ultionis angebat, par malitiæ et immoderationis vinculum astringebat. Itaque quoniam, sicut ab Apostolo dictum est, *insipiens factus sum, vos me coegistis*, et iterum in Actibus apostolorum ad Judæos, *quoniam indignos vos judicastis æternæ vitæ, ecce convertimur ad gentes*, sic, quia idem Hugo indignum se conversionis et concordie judicavit, Gerardus Cameracensis episcopus cum comite Flandrensi ad convincendam Hugonis malitiam sædus iniiit. Unde episcopum Cameracensem Gerardum cum Hugone concordiam facere absque comite Flandrensi nulla æquitatis ratio permisit, nec nos sane eum nihilominus nisi excommunicatum habuimus. At vero si voluntatis ipsius esset, et Cameracensem episcopum Remis in præsentia nostra ad justitiam faciendam et recipiendam ab ipso termino congruente paratam haberemus, et nos similiter utrorumque rationes æqua judicii et misericordie lance penderemus, et in omnibus modum observare non

PATROL. CLXII.

dissimularemus. Per vos autem solum ad emendationem venire nec solam excommunicationis vestræ sententiam vereri debet, cum et parochianus episcopi Cameracensis esse dignoscitur, et Inciacum, per quod hanc exercet malitiam, in episcopatu Cameracensi positum sit. Valete, et quod cum comite Flandrensi egeritis nobis rescribite.

EPISTOLA V.

POPPONIS METENSIS EPISCOPI AD LAMBERTUM.

Domino LAMBERTO fratri et amico Atrebatensi episcopo, Porro, Dei gratia Mediomatricæ urbis episcopus, munus dilectionis et orationis in Domino.

Perlectis sanctitatis vestræ litteris, pro commisso nobis clerico gratias vobis digne reddimus, sed notavi cur dignitas vestra familiaritatis et orationis vicem infirmitati nostræ rescribere reticisset, cum sit apostolica veritate prolatum: *Orate pro invicem ut salvemini*. Submoneo igitur religionis vestræ celsitudinem ut orationes vestras atque societatem Dei genitricis Ecclesiæ degentium rescribere non recuseis. Hæc sunt enim quæ a vobis sperabamus, hæc sunt quibus æterno Regi debemus invicem feliciter commendari. Valeat sanctitas vestra. Visitet nos oriens ex alto.

EPISTOLA VI.

IVONIS CARNOTENSIS EPISCOPI AD LAMBERTUM.

LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensium episcopo, Ivo, Carnotensis Ecclesiæ servus, sinceræ dilectionis et devotæ orationis munus.

C Si tanta esset nobis vicinitas locorum quanta est animorum, etc., *ut apud Ivonem Carnotensem, epist. 33.*

EPISTOLA VII

GUILLELMI ROTHOMAGENSIS ARCHIEPISCOPI AD LAMBERTUM.

GUILLELMUS Ecclesiæ Rothomagensis archiepiscopus cum cæteris ejusdem Ecclesiæ clericis, LAMBERTO Atrebatensis Ecclesiæ episcopo non incommodè præsentem, salutem cum oratione.

Richardum a me in sacerdotem sub Christi clementia ordinatum tuæ commendo paternitati. Eum sub tui custodia nullis preceor sinas subjacere vel lacerari terroribus.

EPISTOLA VIII.

MANASSIS ARCHIDIAconi ET CLERI REMENSIS AD LAMBERTUM.

Reverentissimo domino et Patri LAMBERTO sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ episcopo, R. et MANASSE archidiaconi, L. decanus, R. cantor, et universus Remensis clerus et populus, salutem et auxilium a Domino Jesu.

Charitati vestræ insinuare commodum putavimus reverentissimum patrem et Dominum nostrum Rainoldum archiepiscopum XII Kal. Februarii cum triumpho gloriæ viam universæ carnis ingressum esse. Unde sanctitatem vestram obnixè exoratum volumus ut ex debitæ charitatis prærogativa orationum et auxiliorum vestrorum dexteram ei per-

rigatis, atque in omnibus locis quibus vos præesse voluit dispositio divina hoc idem fieri præcipientes, diem dispositionis ejus memoriter scribi faciatis. Cæterum cum tanti Patris ac protectoris Ecclesie nostra defensione viduata magnis cœpisset laborare periculis, sed et inimici Dei undique terrarum sedentes in insidiis innumeris persecutionibus publice et privatim eam impugnare cōarentur, per spiritum consilii finem divina misericordia precibus nostris concessit, quæ non patitur nos gravari supra quam possumus, proventum faciens cum tentatione ut sustinere possimus. Secundum itaque sanctorum canonum auctoritatem et ecclesiasticam consuetudinem dominum nostrum Manassem Ecclesie nostræ præpositum apprime nobis cognitum; cooperante gratia Spiritus sancti omniumque pariter prosequente petitione, in archiepiscopum nobis rapuimus, dominumque nobis ipsum irrefragabiliter constituimus, quippe quem ferventiori studio erga nos et omnem Ecclesiam hactenus exardere plurimum congratulati sumus. Hic siquidem, ut quantum in terris est omnium expectatissimus, quanto in ipsius inquisitione immoramur, tanto in oculis omnium nostrum gratiosior apparet. Nihil enim aliud est quam ex omnibus bonis quædam perfecta collecta perfectio. Unde, sicut de beato Martino legitur, nos eum potius contigit rapuisse quam elegisse: Et vestra igitur benignitas et dominatio tum pro ejus honestatis et religionis magnitudine, tum pro petitionis nostræ reverentia, electionem ipsius cum omni devotione suscipiat et confirmet, et ad ea quæ oportet agenda vestrum ei auxilium largiatur; quatenus et de profectu animarum et bonorum operum consummatione nostra per vos Remensis gaudeat Ecclesia. Valet. Obiit dominus Raynoldus venerabilis Remorum archiepiscopus anno Dei Christi millesimo nonagesimo quinto, XII Kal. Februarii.

EPISTOLA IX.

LAMBERTI AD R. ET M. ARCHIDIACONOS ET CLERUM AC POPULUM REMENSEM.

Reverendis Patribus et dominis R. et M. archidiaconibus, L. decano, R. cantori, et universo sanctæ Remensis Ecclesie clero et populo, LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus sanctitatis, eorum servus et salutis amator, æternam in Domino salutem.

Scire volumus dilectionem vestram quoniam prius quam a vobis disceremus diem obitus venerandi Patris nostri domni Rainoldi archiepiscopi, et in nostra Ecclesia et apud Sanctum Vedastum fieri fecimus (officium) et per diœcesim nostram ut fiat per congregationes et monachorum et clericorum instabimus. Super electione domni Manasse Remensis Ecclesie præpositi laudabiliter honorandi et honorabiliter laudandi vobis, sicut patribus nostris, sicut dominis nostris congaudemus, et congaudendo, Deum, qui est verum gaudium omnium fidelium, exoramus quatenus hoc bonum opus ipse qui incepit

A perficiat. Electioni isti a vobis factæ de persona natalibus et moribus honesta, sicut canonicum est, et libenter assensum præbemus, et cætera quæ sanctæ Remensis Ecclesie debemus pro pauptate nostra et pro religione vestra parati sumus in misericordia Dei vobis exhibere. Reverendissimi Patres et domini mei, bene valete in Spiritu sancto paraceto, et pro me sanctitatis vestræ servo orare non dedignemini.

Data Atrebatii iv, Nonas Februarii

EPISTOLA X.

URBANI II PAPÆ AD SUFFRAGANEOS ECCLESIE REMENSIS.

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, dilectissimis confratribus et consacerdotibus Remensis Ecclesie suffraganeis, salutem et apostolicam benedictionem.

Defuncto venerabili confratre nostro, etc. *Vide in Urbano II; Patrologiæ t. CLI.*

EPISTOLA XI.

MANASSIS REMENSIS ELECTI AD LAMBERTUM.

MANASSES, Dei gratia Remensis electus, LAMBERTO, eadem gratia Atrebatensium episcopo, salutem et obsequium.

Convenientibus in unum voto meo et apostolico præcepto scribo tibi, dilecte mi, ut remoto omni impedimento, omni occasione posthabita, usque ad quintam feriam primæ hebdomadis quadragesimæ complexibus dilectionis nostræ te ingeras, te præsentem. Promoveri enim ad diaconatum et sacerdotium per impositionem manuum tuarum ardeo et clamo. Venias autem paucis comitantibus, sicut te facturum mihi nuntiavit abbas Sancti Dionysii. Nec hoc dico ut parcam marsupio, sed quia cum parco comitatu inimicorum terras quietius spero te mecum ad papam transiturum: Communico autem tibi gaudium meum domnum papam et universos qui secum sunt electioni meæ congaudere, auctoritate qua vigent eam roborare, in nullo apostolicum brachium se mihi contrahere. Vale.

EPISTOLA XII.

URBANI II PAPÆ AD CLERUM, MILITES ET PLEBEM REMENSEM.

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis filiis clero, ordini, militibus et plebi Remis consistentibus, salutem et apostolicam benedictionem.

Affectionis quidem nostræ viscera, etc. *Vide ubi supra.*

EPISTOLA XIII.

URBANI II PAPÆ AD MANASSEM.

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio MANASSI, Remensium electo, salutem et apostolicam benedictionem.

Omnipotenti Deo gratias agimus, etc. *Vide ubi supra.*

EPISTOLA XIV.

URBANI II AD SUFFRAGANEOS ECCLESIE REMENSIS.

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, dilectis fratribus et coepiscopis HUGONI Suessionensi, LAMBERTO Atrebatensi, PHILIPPO Catalaunensi, GERARDO

Morinensi, cæterisque Remensis Ecclesiæ suffraganeis, salutem et apostolicam benedictionem

Scrpsimus nuper fraternitati vestræ, etc. Vide ubi supra.

Tali ergo tamque valida apostolicæ auctoritatis et confirmationis astipulatione Remis in ecclesia beatæ Mariæ semper Virginis dominæ nostræ ordinatur dominus Manasses electus archiepiscopus Nonis Martii, prima videlicet tunc temporis Quadragesimæ hebdomada a domno Lamberto Atrebatensi episcopo in diaconum. Sabbato autem medianæ Quadragesimæ a domno Hugone venerabili Suessorum episcopo ordinatur et presbyter in prædicta beatæ Mariæ ecclesia. Et in subsequenti Dominica, Judica me, Deus, consecratur apud Sanctum Remigium per manus ejusdem domni Hugonis Suessionensis episcopi archiepiscopus, astantibus et manus ei imponentibus domno Elinando Laudunensi episcopo, Rabbodo Noviomensi episcopo, Gerewino Ambianensi episcopo, Lamberto Atrebatensi episcopo, Liettoldo Silvanectensi episcopo. Hoc ordine et modo perficitur ordinatio et consecratio domni Manassis Remensis archiepiscopi anno Dei Christi millesimo nonagesimo quinto, quarto Kal. Aprilis.

EPISTOLA XV

POPPONIS METENSIS EPISCOPI AD LAMBERTUM.

Poppo, per misericordiam Dei Metensis episcopus, dilecto Patri Lamberto Atrebatensium gratia Dei episcopo, debitum charitatis in omnibus.

Dilectissimi fratres nobis litteras ostenderunt quas eis misistis; quibus concessimus quidquid rogastis secundum petitionem et eorum voluntatem. Nos itaque suppliciter oramus participes fieri in vestris orationibus, sicut scripsistis nostris fratribus, ut ex mutua dilectione invigilantes communi saluti, tandem valeamus æterna beatitudine perfrui. Rogamus etiam obnixè vestram benignitatem ut nos apud viros religiosos in nostra persona intime commendetis et apud dominum papam, et ubicunque opus fuerit nos et nostram Ecclesiam, ut in vobis confidimus, in consilio et auxilio sustineatis et defensione, si oportuerit. De nobis vero certus estote per omnia in quibuscunque poterimus nos præbere vobis necessarium ad vestrum honorem et utilitatem dignam. Valete.

EPISTOLA XVI.

ROBERTI PERONENSIS ET UXORIS EJUS AD LAMBERTUM.

Lamberto, Dei gratia Atrebatensium episcopo, Robertus Peronensis et uxor sua, debitam dilectionem et subjectionem.

Charitatem vestram piissime deprecamur ut his burgensibus meis cum vino ad Atrebatum tendentibus, quibus Arnulfus et Radulfus de Batpalmis in præterita hebdomada, pacis soluto scedere, vinum suum abstulerunt, aut sua reddere faciatis, aut vestrum officium impleatis. Valete.

EPISTOLA XVII

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM

Manasses, Dei gratia Remorum archiepiscopus,

A fratri Lamberto Atrebatensi episcopo, salutis et dilectionis plurimum in Domino.

Domnum Manassem Cameracensem electum in octavis Pentecostes, frater charissime, in episcopum Remis consecraturus sumus, ad cujus consecrationem fraternitatis tuæ præsentiam invitamus, vobis denuntiantes Atrebatensi Ecclesiæ utilissimum fore vos ejus consecrationi interesse. Querela enim illa quam Cameracensis Ecclesia adversus Atrebatensem Ecclesiam habet multum infirmabitur, si illius consecrationi præsentia vestra cooperatrix et testis exhibeatur. Vestræ præterea dilectioni occultum esse nolumus quia quarta post consecrationem feria nos et Flandrensis comes mediante Ansello de Ribomonte Cameracum conventuri sumus, ut ejecta peste illa de Cameracensi Ecclesia consecraturum nostrum in sedem suam Deo propitio constituamus. Vestra igitur vigilantia comitem adeat, quibus potest persuasionibus eum compellat ut Cameracensi Ecclesiæ compatiens schismaticum illum ejiciendo subveniat. Valete.

EPISTOLA XVIII.

LAMBERTI AD EYRARDUM TORNACENSEM ADVOCATUM.

Dilecto domino, amico et parochiano suo Eyardo Tornacensi advocato, Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus, æternam in Domino salutem.

Si sciretis quanta qualique pœna puniendi sunt illi qui contra sanctorum Patrum et canonum decreta decimas, et oblationes altarium, quæ solis clericis debentur, usurpant, nequaquam altare Sanctæ Mariæ de Castello usurpare præsumeretis. Quapropter recordamini filiorum Core perditionem, qui, usurpantes ea quæ sacerdotibus debebantur, terra eos deglutiente vivi absorpti sunt. Saul quoque rex, quia officium sacrificandi sibi usurpavit, et regnum et vitam a Deo damnatus perdidit. Ozias quoque rex simili de causa a Deo lepra percussus est. Igitur, sicut vestrum non est nec cuiuslibet laici in Ecclesia Dei prædicare, baptizare, confessiones suscipere, pœnitentias dare, aut sacrificare, ita nullius vestrum est decimas et oblationes altarium sibi vindicare. Quapropter mandamus dilectioni vestræ ut supradictum altare in pace nobis et reddatis et tenere permittatis. Quod si facere nolueritis, sicut in conciliis constitutum est, divinum ibi fieri officium interdicens. Valete, et quæ Dei sunt facite.

EPISTOLA XIX.

MANASSIS REMENSIS AD CLERICOS ET AELMUM DE PASSO.

Manasses, Dei gratia Remorum archiepiscopus, clericis et Aelmo de Passo, ab errore converti.

Quoniam contempto apostolico decreto, dilectissimo confratri et coepiscopo Lamberto Atrebatensi obedire contempsistis, excommunicationem ab eo in vos factam et apostolica auctoritate corroboratam metropolitana auctoritate prosequimur et confirmamus. Præcipimus ergo vobis ut infra octo dies postquam has litteras videritis ante prædicti confra-

tris nostri præsentiam condignam satisfactionem pro vestra tam audaci rebellione facturi vos præsentetis, et deinceps ei tanquam Patri et episcopo omnino obediatis.

EPISTOLA XX

MANASSIS AD CLERUM, PRIMATES ET PLEBEM CAMERACENSEM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, universis abbatibus, archidiaconis, decanis, et omni clero Cameracensi, comiti B., comiti G. A. T. de Avesnis, cum cæteris primatibus et universo populo Cameracensis Ecclesiæ, salutem.

Credimus Cameracensis Ecclesiæ miseriam et afflictionem vos jam a multis retro diebus respexisse qua omnium iniquorum diabolus per maledictum illum Gualcherium, cui satelliti sui multam manum accommodat, exercuit et exercet. Credimus etiam ejus Ecclesiæ lacrymis vos condescendere et compati tanquam viros misericordiæ, tanquam filios obedientiæ, tanquam eos qui cum Christi sint, conventiorem non habent ad Belial; cujus Ecclesiæ filios propter obedientiam domini papæ, propter nostrorum et matris suæ Remensis Ecclesiæ custodiam mandatorum, in omni egestate et nuditate a sedibus suis per maledictum illum pulsos Remis ad nos confugientes in ea qua debuimus charitate suscepimus, diemque illis præfiximus quo dominum Manassem electum suum consecrarem, et e vestigio consecrationis ad vos illum adduceremus, et in manibus vestris tanquam pastorem animarum vestrarum deponeremus. Sed, quia series hujus negotii præsentiam dilecti filii nostri comitis Flandrensium habebat pernecessariam, eum autem, quia aberat, super his ante hac convenire fas non fuit, dilata est ad breve Cameracensis electi quam præfixeramus consecratio. Ut autem interim Cameracensium filiorum nostrorum mederemur desolationi, ex eorundem postulatione et confratrum nostrorum judicio ad hæc confugimus remedia. Potestatem ligandi et solvendi et omne episcopale officium in Cameracensi episcopo administrandi ex apostolica auctoritate et nostra Atrebatensi episcopo contradidimus, etsi reluctanti, eumque in privilegio hujus auctoritatis ad vos remittimus reportantem humeris suis, humeris misericordiæ, dispersionem sibi creditarum ovium. Unde vos, dilectissimi, in spiritu misericordiæ, in spiritu compassionis convenio et apostolica auctoritate et nostra præcipiendo obtestor ut et episcopo, cui commisimus omnem subjectionem exhibeatis, et Cameracensibus clericis propter custodiam mandatorum Dei a sedibus suis pulsus cum omni integritate et quiete habere faciatis quidquid de rebus Cameracensis episcopi et communitatis fratrum et illorum schismaticorum, qui adhuc cum illo Satanæ membro Cameraci remorantur, in comitatibus vestris seu in virtute vestra alicubi situm est. Hoc autem in remissionem peccatorum vestrorum vobis præcipiendo præcipio. Reminiscimini, filii, quia in hanc causam gladium portatis. Pensate, dilectissimi, quia hæc

est via in eam quæ celestis est Jerusalem. Venite, filii, audite me, quia hic est timor Dei quem docet vos. Valet.

EPISTOLA XXI.

HUGONIS LUGDUNENSIS EPISCOPI AD LAMBERTUM.

HUGO, sanctæ Lugdunensis Ecclesiæ servus, reverentissimo fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem.

Curamus innotescere vestræ dilectioni sororem nostram in Christo Emmam, etc. Vide in Hugone Lugdunensi, *Patrologiæ t. CLVII.*

EPISTOLA XXII.

HUGONIS SUSSIONENSIS AD LAMBERTUM.

LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensium episcopo; Hugo Suessorum episcopus, salutem et in Christo dilectionem.

Mitto fraternitati vestræ istum parochianum nostrum Herimarum nomine, ut ei denarios de quatuor carratis vini, quos Gormarus et Reinerus filius ejus debent et injuste detinent, reddi faciatis. Audivimus illum velle ire Jerusalem. Sed prohibeat paternitatis vestræ prudentia ne pecuniam istius secum deferat. De rapina enim non est facienda eleemosyna. Istud etiam prohibitum esse scitis a domino papâ, ne quis in hac via alterius substantiam deferat. Præcor igitur dilectionem vestram quod, nisi debitum reddiderint, justitiam de eis quæ pertinet ad vos pro amore meo huic faciatis. Valet.

EPISTOLA XXIII.

RADBODONI TORNACENSIS AD LAMBERTUM.

LAMBERTO Dei gratia Atrebatensium venerabili episcopo, RADBODO humilis Tornacensium præsul, salutem et dilectionem in Domino.

Antiquus humani generis inimicus invidiæ facibus accensus pacem Ecclesiæ, quam seis fraudibus nocivam intelligit esse, omni conatu nititur perturbare. Sed illi, episcopus dico, quibus commissus est baculus ad tuendum Christianum ovile, incursantes lupos a dominicariam ovium læsione debent arcere. Nec solum specialiter nobis commissis justum est nos custodire, curam impendere, verum etiam alienis charitatis affectu et pietatis studio oportet invigilare. Moveat igitur pietatem vestram monachorum sancti Amandi lacrymabilis querimonia et injustissime a subditis nostris eis illata execrabilis injuria. Nuper etenim mihi per eos transeunti non sine multa animi contritione et copiosa lacrymarum effusione, gemitu etiam ab intimis penetralibus educto verba interrumpente, conquesti sunt terrarum suarum violentas deprædationes, hominum sævissimas verberationes, pœnales incarcerationes, et usque ad novissimum quadrantem intolerabiles redemptiones; quæ omnia inferri sibi ab Anselmo et ejus dapifero Rainero lacrymabiliter ingemiscunt. Ego autem hæc audiens de pravitate vestri parochiani doleo, dolens reclamo, reclamans consilium et auxilium vestrum simplex implovo, scilicet ut eum ad satisfaciendum propria excommunicatione compellatis, et mihi cum excommunicandi licentiam concedatis;

qui nisi ad satisfactionem venerit, monachi et sanctorum reliquias in terram depositis in hujus rei ultionem Deum invocabunt, et Anselmum cum suis fautoribus maledictionibus et execrationibus anathematizabant. Valet.

EPISTOLA XXIV.

MANASSIS CAMERACENSIS AD LAMBERTUM.

LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensium episcopo, MANASSES eadem gratia Cameracensium episcopus, salutem et mutuam dilectionem in Christo.

Amorem et fraternitatem tuam deprecor quatenus benedictionem ecclesiarum et reconciliationem per præsentem legatum mihi mittas. Ego enim instanti die dominica, Dei annuente clementia, ecclesiam consecrare disposui, et ut amicus ab amico officio nostro necessaria a te querere non dubitavi. **B** Vale.

EPISTOLA XXV.

LAMBERTI AD FRATRES WATINENSIS MONASTERII.

LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensium episcopus, domno BERNOLDO præposito, RICHARDO decano, cæterisque Watinensis monasterii fratribus, omnia honeste et secundum ordinem facere.

Cum liqueat sanctorum canonum auctoritatibus aliquem clericum in alterius episcopatu sine commendatitiis episcopi sui litteris non pergere nec debere recipi, miramur prudentiam vestram satis et super non debentem transgredi sed conservare canones, Ecclesie nostræ thesaurum, domnum scilicet Achardum filium nostrum et Sanctæ Mariæ præpositum, tam incidenter tamque illicite rapuisse. **C** Perpendentes itaque patrem nostrum Damasum papam in hujusmodi violatores auctoritatem quæ vos non latet sententiam eantem, dilectum fratrem nostrum, quem contra fas et causa rationabili carentem, et cum necesse non sit canonicum fieri, canonicum quem male et inhoneste recepistis, bene et honeste usque ad Dominicam *Populus Sion* reddendum procurate. Fratrem vero Achardum volis testibus sicut canonicum convenimus quatenus usque ad eundem terminum pro tam gravi culpa satisfactorius adveniat. Sin autem Scripturarum auctoritatibus nostrique metropolitani et coepiscoporum nostrorum consilio positi quæ ei convenit sententiæ gladium in eum exeremus, vosque pro inobedientibus Spiritui sancto, cui contraire nefas est, deinceps habebimus.

EPISTOLA XXVI.

GERARDI MORINORUM EPISCOPI AD LAMBERTUM.

Domino ac venerabili LAMBERTO Atrebatensi episcopo, GERARDUS Morinorum episcopus, salutem in Domino Jesu.

Mittimus clericum istum Fainboldum nomine vestræ sanctitati quatenus eum ad ordinem sacerdotii promoveatis. Valet.

EPISTOLA XXVII.

HUGONIS SUESSIONENSIS EPISCOPI ET ANSELLI BELVACENSIS ELECTI AD LAMBERTUM.

LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensi episcopo, Hugo

A gratia Dei Suesionensis episcopus et ANSELLUS Belvacensis electus, salutem in Domino Jesu.

De negotiis nostris familiariter, utpote consanguinei et amici, tractantes, summam consiliorum et actuum nostrorum a te dirigendam in honestum finem obnixius exposcimus, quem eminenti sapientia præditum in multis magnisque consultationibus cognovimus. Et quoniam tibi familiariter loqui volumus, nec litteris omnia explicare sufficimus, precamur benignitatem tuam ut in oppidum nobis occurras quod Mirelli mons dicitur, et in tua diocesi situm tuæ urbi proximum habetur, xvi. Kal. Januarii primo diluculo adesto nobis. Vale.

EPISTOLA XXVIII.

GEREWINI AMBIANENSIS AD LAMBERTUM.

GEREWINUS, Dei gratia Ambianensium episcopus, venerabili LAMBERTO Atrebatensium præsuli, cum Christo perenniter gloriari.

Ex præcatu domni Hugonis Cluniacensis abbatis, cui a cunctis fidelibus obtemperandum, vestræ mandamus fraternitati quatenus hos quatuor monachos cum uno clerico ordinibus quos petierint vice nostra sublimetis. Non enim ad præsens, quibusdam obsistentibus causis, ordines facere disposui. Vale.

EPISTOLA XXIX.

LAMBERTI AD GERARDUM MORINENSEM EPISCOPIUM.

Honorabili domino GERARDO, Dei gratia Morinensi episcopo, LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, æternam in Domino salutem.

Reverentiæ vestræ auctoritatem in Adventu Domini adientes, conquesti sumus super domno Achardo præposito et canonico nostro quod inobediendo a nobis recedens in vestro episcopatu non canonice detinetur, et ut nobis restitueretur, nec a quoquam vestra permissione ordinaretur, ut auctoritas exigat, plurimum præcati sumus; unde vestra prudentia nos conclamantes minime exaudivit. Nunc vero per præsentem litteras nostras vestram misericordiam convenire fraterna pietate cogimur, precantes ut ovem nostram, quæ inobediendo a grege deviauit, usque ad sancti Pauli Conversionem auctoritate vestra reddi præcipiatis. Sin autem, sciatis nos in præsentia magistrorum nostrorum exinde proclamatos et justitiam Deo auxiliante consecuturos. Quid de hujusmodi clericis episcopis suis inobedientibus et ad alias Ecclesias transmigrantibus Leo magnus papa et doctor decreverit advertere sicut professi sumus, non negligamus. At enim: *Alienum clericum invito episcopo suo nemo suscipiat, nemo sollicitet, nisi forte ex placito charitatis id inter dantem accipientemque conveniat. Nam gravis injuriæ reus est qui de fratris Ecclesia id quod est utilius aut pretiosius audeat vel abjicere vel tenere. Itaque si intra provinciam res agit, transfugam clericam ad Ecclesiam suam metropolitanus compellet redire.* Item de eodem in concilio Carthaginensi, cap. 20, ut clericum alienum nisi concedente proprio episcopo nemo audeat vel retinere vel promovere in Ecclesia sibi credita. Item

perpendere debemus ex auctoritate ejusdem concilii, cap. 15, ut laici contemptores canonum excommunicentur, clerici vero honore priventur. Cum igitur sanctorum auctoritas laicos contemptores canonum excommunicet, clericos vero honore privet, miramur, vero nec nobis nec Ecclesiae nostrae, matri vestrae, adhuc quod fraternum et episcopale est fecisse. Bene valet.

EPISTOLA XXX.

HUGONIS SUSSIONENSIS AD LAMBERTUM.

Dilectissimo confratri, imo Patri, LAMBERTO Atrebatensium venerabili episcopo, Hugo Dei gratia Suesorum episcopus, salutem et gloriam in Domino.

Ab illo rebelli et sacrilego Sancti-Medardensi, non abbate, sed Invasore, post primam injuriam iterum injuriari et indignius contemni me coram vestra dilectione ingemisco. Nam quò modo Remis vestro aliorumque coepiscoporum decreto firmatum fuit ad satisfaciendum mihi sprevit. Vestram igitur maximam mihi et charissimam fraternitatem peto ut secundum quod de inobediente et perverso faciendum fore condecrevistis, furem illum et latronem et non poenitentem et a me excommunicatum excommunicetis. In idipsum namque opem vestram mihi pariter promisistis. Vale. Hoc ergo die instantis Coenae Dominicae quaeso faciatis.

EPISTOLA XXXI.

LAMBERTI AD CLEMENTIAM FLANDRIÆ COMITISSAM.

LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, honorabili dominae suae CLEMENTIAE, Flandrensi comitissae, salutem et obsequium cum orationibus.

Nobilitati vestrae notum fieri volumus quosdam peregrinos parochianos nostros Roma venientes omnes extraneas terras quiete transisse. Tandem in vestra terra pervenientes a praeposito vestro G. apud Batpalmas deprædati sunt. Nos vero ministerium quod ad nos pertinet facere volentes, mandavimus ei ut libere vel per fidejussionem quod injuste in pace abstulerat redderet. Illum hoc facere renuentem in Coena Domini excommunicavimus. Nunc autem misericordiam vestram exoramus ut secundum pacem istiusmodi hominem tractetis et peregrinis sua reddi faciatis. Quod si redditum non fuerit, nos statuta pacis mutare non valentes, totum castrum in quo hoc facinus et alia multa facinorosa acta sunt in bannum mittimus. Vale.

EPISTOLA XXXII.

HUGONIS SUSSIONENSIS AD LAMBERTUM.

Reverendo et diligendo domino suo LAMBERTO, Atrebatensium episcopo, Hugo, Dei gratia Suesorum episcopus, in Christo salutem et obsequium.

Frequenter et multum expertus sum dilectionem vestram nobis satis benevolam esse satisque prodesse; sed in eo quod maxime actum est negotio de Sancti-Medardensi abbate, quatenus mihi adiutor fueritis, res ipsa consilio et auxilio vestro composita indicio est. Nosse enim vos volo quod ille abbas simplex nos adiit, peccasse se confitens; quem ab-

A solvi petentem absolvimus, et remissa nobis a veteri abbate illius monasterii cura et baculo pastoralis, et praesentata nobis electione de ipso Radulfo abbatem fecimus. Sed antequam haec perficerentur, rex literis ad me missis se agitationem hanc moleste ferre ostendebat, et adjurabat me, atque ad colloquium, et orationem vocabat; cujus aversionem volens declinare, sic illa peregrinus nostri juris plenitudine roborata. Itaque quaeso ut eum emendatum et absolutum absolvatis. Valet.

EPISTOLA XXXIII.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, LAMBERTO, eadem gratia Atrebatensis Ecclesiae episcopo, salutem ac plenae felicitatis statum.

B Noverit dilectio vestra, frater in Christo amantissime, domnum Ingelrannum Laudunensis Ecclesiae episcopum cum gratia et assensu ordinandi et in episcopum consecrandi domnum Ansellum Belvacensis Ecclesiae electum ab archiepiscopo Lugdunensi regressum esse. Ne igitur diutius Belvacensis Ecclesia officiorum episcopaliū privetur administratione, ea qua praesidemus vos monemus auctoritate ne a praefata electi persona quod vestri est officii dissimulatione aliqua subtrahatis, sed omnia quae obesse potest procul ablegata occasione, haec quae post octavas Pentecostes proxime instat Dominica ejus consecrationi Remis interesse meminertis. Valet.

EPISTOLA XXXIV.

LAMBERTI AD URBANUM PAPAM.

Reverentissimo domino et Patri patrum papae Urbano, LAMBERTUS, sanctae Atrebatensis Ecclesiae servus inutilis, debitam subjectionem cum orationibus.

Scire volumus sanctitatem vestram nos et provinciae nostrae abbates et coepiscopos Remis pro quibusdam ecclesiasticis negotiis convocatos a metropolitano nostro; ubi inter caetera negotia reclamavit domnus B. abbas Majoris Monasterii animam fratris et filii sui Roberti, abbatis monasterii Sancti Remigii, contestans in verbo veritatis quod eum nec per se nec per personam ab eo missam Remensi Ecclesiae omnino liberum nisi salva professione et subjectione Majoris Monasterii contradiderit, quod ita constare domnus Remensis archiepiscopus protestatus est. Adjecit etiam abbas quod cum plura de praedicto Roberto abbate inordinata et irregularia audisset fieri, primo cum per epistolam, postmodum vero per idoneas personas sub nomine obedientiae commonefecerit quatenus in determinato sibi die et tempore responsurus de vita et conversatione sua abbati se praesentaret in capitulo Majoris Monasterii, sin autem, daret abbas sententiam in eum tanquam in reum professionis et sanctae regulae contemptorem. Frater autem R. abbas haec indicans domno archiepiscopo accepit ab eo consilium et praecipuum ne aliquo modo vel occasione se erigeret contra patrem suum, abbatem videlicet Majoris Mo-

Monasterii: quod si facere præsumpsisset, qualem in eum prædictus abbas daret sententiam dominus archiepiscopus collaudaret et confirmaret. Cum vero in præfixo termino, sicut ei constitutum fuerat, Majori Monasterio se non præsentasset, dedit in eum abbas Majoris Monasterii excommunicationis sententiam. Super omnibus his ab archiepiscopo nostro commoniti, cum Robertus verbis abbatis sui canonica ratione contraire nequiverat, iudicatum est ab episcopis et abbatibus alterius monachum ab archiepiscopo non esse relinendum, sed prorsus in potestatem abbatis sui redigendum. Ille autem hoc audiens avertit se a iudicio iustitiæ, et nos et coepiscopos cum abbatibus, ut subterfugeret disciplinam, ad apostolicam invitavit audientiam. Cujus rei seriem propterea iustitiæ vestræ descripsimus ut si forte inobediens et excommunicatus iste ad vos venerit, non audiat contra iudicium episcoporum, contra religionem abbatum; sed ut sententia eorum vestra auctoritate robur obtineat, prostrati sanctitatis vestræ pedibus humiliter exoramus. Bene valete, reverentissime domine et Pater, et pro nobis in maximo periculo et dolore per obedientiam vestram constitutis orare non dedignemini

EPISTOLA XXXV.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, LAMBERTO, eadem gratia Atrebatensis Ecclesiæ episcopo, salutem et dilectionem in Domino.

Morinensis Ecclesiæ congregatio ac Bernoldus abbas Guatinensis cum grege sibi credito Ecclesiæ Guatinensis consecrationem pia devotione sitientes, et hujus officii exsequendi potestatem domino Gerardo Morinensi episcopo hoc tempore non esse concessam considerantes, a nobis, in cuius providentia nunc pastoris cura pendet, expetierunt quatenus hujus consecrationis officium alicui coepiscoporum nostrorum injungeremus. Nos vero, quia remotioribus episcopis aliquod in itinere impedimentum obtingere metuimus, diversa diversorum malefacta circumspicientes, vobis, quia cæteris viciniore estis, quia, ut speramus, sine impedimento illuc transire potestis, quia ipsius Ecclesiæ familiaris estis, hujus consecrationis officium injungimus, præcipientes quatenus præfatæ Ecclesiæ libertatem nostra fultus auctoritate firmetis in perpetuum secundum decreta et sanctiones canonum. Valete.

EPISTOLA XXXVI.

LAMBERTI AD URBANUM PAPAM.

Reverentissimo domino et Patri patrum papæ Urbano, LAMBERTUS, sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ episcopus, servus inutilis, debitam cum orationibus obedientiam.

Dominus Gerardus, Morinensis episcopus, sperans apud sanctitatem vestram nos posse intercedere, ut pro eo vobis litteras nostras dirigeremus exoravit. Nos vero quid de causa ejus post Nemausense concilium definieritis ignorantes, sicut tunc, ita et adhuc, ut ei secundum Deum faciatis miseri-

A cordiam sanctitatem vestram ab eo rogati exoramus, Bene valete, reverentissime domine.

EPISTOLA XXXVII.

ANSELMI CANTUARIENSIS AD LAMBERTUM.

ANSELMUS archiepiscopus Cantuariæ, amico suo reverendo episcopo Atrebatensi LAMBERTO, salutem.

Precor sanctitatem vestram quatenus propter domini papæ amorem et nostrum faciatis conduci istum clericum ejus per episcopatum vestrum quantum vobis placet. Valete.

EPISTOLA XXXVIII.

HUGONIS LUGDUNENSIS EPISCOPI AD LAMBERTUM.

Venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, Hugo, Lugdunensis Ecclesiæ servus, salutem.

Frater iste gerulus, etc. Vide in Hugone Lugdunensi, *Patrologiæ t. CLVII.*

EPISTOLA XXXIX.

LAMBERTI AD CLEMENTIAM FLANDRIÆ COMITISSAM.

LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, honorabili dominæ suæ CLEMENTIÆ, Flandrensi orationis comitissæ, salutem et fidele servitium cum orationibus.

Domnus Manasses Remensis archiepiscopus nuper mihi misit litteras pro Morinensi Ecclesia, quibus injunxit ut vos arrationem per nos vel per litteras nostras de Roberto et de munitione ejus, per quam non desistit prædictam Ecclesiam et bona clericorum diripere et devastare, et quod inde responderetis rescire eum facerem in proxima Dominica quando cantabitur *Populus Sion*. Rogamus ergo excellentiam vestram et honestati vestræ consulimus, quatenus sic juste et honeste archiepiscopo respondeatis ne in vobis aut culpam aut injustitiam pro Roberto contra Morinensem Ecclesiam matrem vestram aliquo modo inveniat. Bene valete in Domino semper. Amen.

EPISTOLA XL.

LAMBERTI AD GONFRIDUM LENSENSEM CASTELLANUM.

LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, honorabili domino et amico suo GONFRIDO, Lensesi castellano, licet aliter merito, salutem et dilectionem cum orationibus.

Pervenit ad synodum nostram gravis clamor de vobis quod atrium de Lothes et terram ad ejusdem atrii ecclesiam pertinentem infregeritis, et homines, licet rei iustitiæ vestræ fuerint, ut dicitur, inde nobis inconsultis, quod nullo modo vobis nec alicui terrenæ potestati facere licet, contra libertatem sanctæ Dei Ecclesiæ matris vestræ, contra excommunicationem atriorum et terrarum sanctuarii, contra pacem juratam, pro sola voluntate vestra res illorum vobis retinueritis. Unde multum miramur vos tam grande malum in partibus nostris fecisse, quod facere non soletis, cum in terra nativitatis vestræ semper legalem et bene modestum vos fuisse constiterit. Scire volumus vos quia Ozias rex Israel percussus est a Domino lepra perpetua pro eo quod officium pontificatus sibi usurpare præsumpsit. Similiter et Nabuchodonosor rex Babylonis quia non dedit glo-

riam Deo, creator omnium Deus duram et extra societatem humanam per septem annos sibi ab eo accepit vindictam. Quia igitur hæc et quæcunque scripta sunt juxta apostolum Paulum ad nostram doctrinam scripta sunt, per præsentem litteras nostras ad correctionem salutis vestræ in præsentia nostra vos invitamus, et eos qui vobis in tam perverso facto cooperatores fuerunt. Propterea vero synodalem suspendimus a vobis excommunicationis sententiam, quia vos et hujus operationis nequam magis desideramus humiliter salvari quam contumaciter et superbe damnari. Si igitur infra quindecim dies ab hodierna die visis litteris nostris juxta constitutionem libertatis et pacis atriorum et terrarum sanctuarii satisfacere Deo et nobis, quod absit, nolueritis, nos Salvatore omnium adjuvante, et sanctorum canonum severitate insinuante, et in eos quos jam vocavimus et bannivimus et in defensores eorum excommunicationem facere non tardabimus. Vale.

EPISTOLA XLI.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus dilecto confratri et consacerdoti suo LAMBERTO, eadem gratia Atrebatensium episcopo, salutem et dilectionis affluentiam.

Noviomensis Ecclesia pastoris sui solatio et debita sollicitudine se destitutam ingemiscens, et persecutionem quam interius exteriusque patitur lacrymabiliter nobis aperiens, factam de domno Baldrico cum magno cleri ac populi unanimi consensu electionem nobis præsentavit. Nos vero nihil in eo quod sacris obviet canonibus cognoscentes, et nostram assensu probavimus, et diem consecrationis illius Dominicam in octavis hujus instantis Pentecostes determinavimus; ad quam, ut in electo quod vestri est officii compleatis, dilectionem vestram commoventes invitamus, quatenus omni quod obesse potest procul relegata occasione, die præfata Remis adesse memineritis. Ut nos tamen parte aliqua laboris nostri exoneretis, ita vos venturum quinta vel sexta feria volumus, ut pro nobis in Sabbato ordines faciatis. Valete.

EPISTOLA XLII.

R. NOVIOMENSIS DECANI AD LAMBERTUM.

Reverentissimo atque dilectissimo domino LAMBERTO Atrebatensium episcopo, R. Noviomensis Ecclesie decanus sibi que subdita congregatio, fideles orationes, plurimumque dilectionis in Domino.

Noverit, domine, paternitas tua Ecclesiam nostram pastoris nostri defuncti viduatam solamine, multis in momento jactatam naufragiis, multis etiam persecutionum oppressam turbinibus, vix ad salutiferæ portum reductam consolationis. Sed quia Deo misericors providentia sperantium in se gemitus non despicit, plebis suæ miseriam dignatus est visitare, et electione pastoris Ecclesiam suam amissæ privilegio reformare lætitiæ. Habet enim communi cleri plebisque consilio et assensu pastorem non aliunde illatum, non alium, sed suum, suo profusum

A utero, quem gremio susceptum ipsa sibi lactavit, quem sibi ablactatum ipsamet educavit, et ad ipsius cunarum exordiis per ætatum et ordinum gradus sibi penitus vindicavit, ut habere gaudeat ex filio patrem, ex alumno rectorem, ex canonico suo et archidiacono Baldrico pontificem. Nullum namque in tota Ecclesia hac promotione cognoscimus digniorem. Vos itaque, Pater sanctissime, qui consolationem nostram, ut credimus, fraterna benivolentia diligitis, petimus quatenus super hac assensum vestrum domno nostro archiepiscopo transmittatis, et ad consecrandum pastorem vos nobis caritative solamen et auxilium exhibeatis. Valete.

EPISTOLA XLIII.

LAMBERTI AD MANASSEM REMENSEM.

Honorabili domino, et Patri charissimo MANASSE Dei gratia Remensi archiepiscopo, LAMBERTUS Dei miseratione Atrebatensis episcopus, æternam in Domino salutem.

Invitavit nos paternitas vestra sero nimium ad consecrationem Noviomensis electi, præsertim cum nobis nec copia rerum suppeditet, nec securitas viarum. Præterea reminiscimini quod dum jussistis et potuimus sine excusatione vobis et matri nostræ Remensi Ecclesie jam non semel, sed sæpe, servivimus et servire parati sumus. Sed quoniam in præsentem hiis quæ prædiximus et aliis quæ paternitati vestræ postmodum suggeremus impedimur, celsitudinem vestram adversum nos non indignari precamur. Quidquid autem metropolitana auctoritas vestra quod sacris non obviet canonibus aut apostolicæ sedis præceptis faciendum decreverit, libenti animo laudamus et laudando confirmamus. Valete.

EPISTOLA XLIV.

GUIDONIS PONTIVORUM COMITIS AD LAMBERTUM.

LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensi episcopo, et cognato suo, GUIDO Pontivorum comes, salutem et amicitiam.

Vestram humiliter obsecro pietatem ut septima feria Pentecostes Abbatisvillam venire dignemini, quoniam in crastina die Dominica debeo Ludovicum regis filium armis militaribus adornare et honorare et ad militiam promovere et ordinare. Precor itaque ut ad ipsum Ludovicum honorandum veniatis. Auctoritatem enim vestri consilii in hoc facto interesse desideravi. Igitur etsi propter ipsum Ludovicum venire refutatis, tamen propter me et propter cognationem inter vos et me habitam flagito ut venire dignemini; et propter remunerationem cujuscunque rei quam a me amodo impetrare valueritis rogo ut in Sabbato Pentecostes veniatis. Valete.

EPISTOLA XLV.

CLEMENTIÆ FLANDRIÆ COMITISSÆ AD LAMBERTUM.

CLEMENTIA DITU Dei Flandriæ comitissa, LAMBERTO Atrebatensium episcopo suo charissimo, optata quæque in Domino.

Quoniam causa quæ inter me et Tarvanensis Ecclesie clericos tractatur tibi nota est, superfluum duxi iterum tibi referre. Verumtamen quia in te non

mihi nunc confido, mando et ut amicum moneo quatenus archiepiscopo nuntium aut litteras cum meis mittas, moneas et suadeas ut de his qui mihi injuriam faciunt plenam justitiam faciat, et consilium mihi et honori meo condignum super his dare non differat, ne ejus justitia deficiente, opus sit mihi ad vindicandum manum extendere. Vale.

EPISTOLA XLVI.

POPPONIS METENSIS EPISCOPI AD LAMBERTUM.

Totius reverentiæ dignissimo sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ LAMBERTO episcopo, Poppo, confrater et coepiscopus Metensis, perseverantiam in bonis operibus.

Quoniam a filiis nostræ Ecclesiæ comperimus magnum vos cum domno antecessore nostro Hermanno quodammodo amicitie inisse fœdus, cujus vicis, licet indigni, fungimur officio, quia sic se nostræ rationis intulit occasio, idem pactum amicitie inter nos tanto amplius renovari magno optarem desiderio quanto amplius nos indigere videmus auxilio. Per hujus enim copulationis gaudium magnum nobis provenire credere solatium, quoniam imbecillitati minus valentium, ut Scripturæ sacræ confirmat auctoritas, multum prodest societatis honorum. Quod si unquam ad recompensandam eidem domno Hermanno copulam locum in quo ejus membra tumulata quiescunt adire decerneretis, non parva nobis cordis lætitia de vestra exhiberetur præsentia. Quia igitur ob persecutionis exsilia ad ordinationis complenda officia loca desunt opportuna, horum filiorum nostrorum pulsatus precibus, eos vestræ dilectioni transmittere decrevimus, ut a vobis in proximo promoveantur consecrationum gradibus. Valete.

EPISTOLA XLVII.

PHILIPPI CATALAUNENSIS EPISCOPI AD LAMBERTUM.

LAMBERTO, Atrebatensis Ecclesiæ reverentissimo episcopo, PHILIPPUS Catalaunensis episcopus, stola immortalitatis indui.

Quoniam quidem nostrum est omnibus sanctæ Ecclesiæ filiis in necessitatibus subvenire, summo opere pensandum nobis et illis consolationis auxilium impendere quos ob timorem cœlestis patriæ mundi hujus credimus solatium deseruisse. Quapropter vestram, venerande Pater, exoramus charitatem ut hos fratres, quos venerabilis Poppo Metensis episcopus consecrationis causa ad nos direxit, ad sacros ordines in episcopatu nostro, in Ecclesia videlicet omnium sanctorum promoveatis. Mihi etenim curis sæcularibus implicito fungi modo non licet hujusmodi officio. Vale.

EPISTOLA LXVIII.

URBANI II PAPÆ AD MANASSEM REMENSEM.

URBANUS episcopus, servus servorum Dei, reverentissimo fratri et coepiscopo MANASSE, Remensi archiepiscopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Quamvis clericorum Noviomensium litteras, etc. Vide in Urbano II papa, Patrologiæ tom. CLI.

EPISTOLA XLIX.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, dilecto fratri et coepiscopo suo Lamberto Atrebatensi, salutem et omne gaudium.

Scire vos volumus, frater in Christo dilectissime, dominum papam electum Noviomensem dominum Baldricum cum litteris suis, ut quod ei debetur impendamus, ad nos remisisse, nosque ipsi diem consecrationis in proxima videlicet Dominica post Theophaniam ad consilium nostræ Ecclesiæ statuisse. Ad hanc itaque ejus consecrationem fraternitatem vestram postpositam omni occasione presentibus invitamus, ut die prædicta debitum ei nobiscum impendatis. Valete.

EPISTOLA L.

EJUSDEM AD CLERUM ET POPULUM MORINENSEM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, clero, ordini, et populo Morinensi, salutem et dilectionem.

Noverit dilectio vestra, charissimi, quia dominus papa inter cætera præcepta sua nobis per episcopos nostros qui Roma regressi sunt transmissa, maxime de Ecclesiâ vestra nos providere præcepit ne diutius pastoris solatio destituta remaneat, sed eum sine dilatione consequatur. Quocirca vobis tanquam filiis ea qua præsumus auctoritate præcipimus quatenus sexta feria proxime instanti dominum Joannem, cujus electionem dominus papa et Romanum concilium approbat et confirmat, Atrebatensi episcopo, cui illum promovere in sacerdotem vicem nostram præcipimus, nolentes eum vobiscum ad nos usque defatigare, presentetis, ut et nos ei quam citius consecrationis manum impere possimus. Quod si causas prætenderitis, si dilationes afferre malueritis, habebit Dominus de manu vestra sanguinem populi sui requirere. Valete.

EPISTOLA LI.

CLERUS ET POPULUS TARVANENSIS AD LAMBERTUM.

Domino suo LAMBERTO Dei gratia Atrebatensium episcopo, universus clerus et populus Tarvanensis, in operibus bonis cooperationem Spiritus sancti.

Susceptis domni papæ litteris super confirmatione electionis domini Joannis Atrebatensis archidiaconi, eam corde et animo communiter approbamus, scientes eum boni testimonii virum ac tanto officio vita et conversatione idoneum Et quoniam diutius ab episcopalibus officiis nostra carere non valet Ecclesia, supplicamus sanctitati vestræ ut pro periculo quod ipsi Ecclesiæ quotidie scitis imminere electum nostrum in sacerdotem promovendo vestra charitas acceleret succurrere, quatenus consequentes sine dilatione aliqua episcopalem consecrationem præstante Domino percipiat. Domini autem gratia eum super gregem illi committendum sic concedat vigilare ut ab ipso audire mereatur: *Euge, serve bone*. Valete.

EPISTOLA LII.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

Domino et confratri suo LAMBERTO, Dei gratia

Atrebatensium episcopo, MANASSES Cameracensis Ecclesiae episcopus, salutem et servitium.

Vestrae sanctitati notificamus ecclesiam de Ficano, quia proprio caret pastore, nimis esse desolatam; ad cuius consolationem fratres ejusdem cenobii quemdam Aquicincti monachum nomine Taimbaldum in abbatem elegerunt, utque inde vestram paternitatem interpellarem a nobis quaesierunt. Nos vero eorum precibus ex debito paternae charitatis acquiescentes, mandamus vobis et in spiritu humilitatis deprecamur quatenus super tanta necessitate ad deliberandum monachum dignemini abbatem interpellare, et si justum et canonicum fuerit, etiam per obedientiam constringere. Valet.

EPISTOLA LIII.

SIDAE COMITISSAE DE MONTIBUS AD LAMBERTUM.

LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensium episcopo, Ida comitissa de Montibus, salutem et obedientiam.

Vestram, dulcissime, fidenter exoptulo paternitatem ut sicut in aliis mihi vos experta sum amicum utilem, ita in hoc negotio sentiam injuste delationis excusatorem, ne ego aut terra mea sententia excommunicationis feriatur elaborate. De omnibus coram vobis praesto sum satisfacere. Valet.

EPISTOLA LIV.

PHILIPPI CATALAUNENSIS AD LAMBERTUM.

Domino et amico charissimo LAMBERTO venerabili Dei gratia Atrebatensi episcopo, PHILIPPUS, eadem gratia Catalaunensis episcopus, fidele servitium cum orationibus.

Quoniam ecclesiam Beati Memmii primi pastoris nostri xvii. Kal. Novembris cum divino auxilio dedicaturi sumus, ad hanc celebritatem fraternitatem vestram invitamus. Vos enim tantae solemnitati interesse volumus, tum sanctitatis qua praeminetis excellentia, tum quia dilectionis pristinae recreari volumus colloquutione mutua. Rogat ergo vos beatus Memmius, rogamus et nos ea qua confidimus, de vobis dilectione et humilitatem nostram sublimitas vestra visitare et praedictae ecclesiae consecrandae non dedignetur adesse. Valet.

EPISTOLA LV.

ROBERTI, S. REMIGII ABBATIS AD LAMBERTUM.

Domino suo LAMBERTO Atrebatensium Dei gratia episcopo, frater R., Sancti Remigii abbas expulsus, quod patri filius et domino servus.

Litteras iudicii nostri quod Romae factum fuit volumus vestrae paternitati transmittere, ut notum vobis sit me nullo unquam iudicio depositum esse. Scire similiter volumus dilectionem vestram quae verba papae contra Ulricum protulerit cum me accusaret, hoc solum dicens quia abbas Majoris Monasterii penitus a iugo suae dominationis me non absolvisset. Testor Deum me vera dicturum, prout intellexi, et testimonio eorum qui mecum interfue-

(2) Adhémar de Monteil, évêque du Puy, avait suivi l'armée des croisés en qualité de légat du pape; il mourut à Antioche, après la réduction de cette ville. On prétend que c'est en mémoire de ce prélat que les évêques du Puy avaient mis une épée

runt, scripto commendavi. Et si non dico eandem syllabas et compositam dictionem, dicam tamen æquipollentes et in ipsius narrationis compositionem. At ergo: *In tota serie sanctorum canonum archiabbatem nunquam invenimus adnotatum, quod utique fuisset, si abbas abbati præponi debuisset, sed, sicut, nemo potest duobus dominis servire, sic nemo potest duobus professionibus obedire. Monachus enim ex quo est ab ecclesia sua emissus et in abbatem promotus, cuius est abbas ejus est et monachus. Hæc dixit. Vos igitur perpendite quam recte egerit adversum me archiepiscopus noster, apud quem supplicamus vobis ut sitis intercessor noster.*

EPISTOLA LVI.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

B MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, LAMBERTO confratri suo Atrebatensi episcopo, salutem in Christo Jesu.

Notum vobis sit, frater charissime, rumorem verum et gaudiosum in aures nostras noviter pervenisse, quem non ab humana potestate, imo a divina majestate credimus descendisse, Jerusalem scilicet stare in excelso cum gaudio et jucunditate quam nostris temporibus a Deo suo tam gloriose susceperit, Jerusalem urbs nostrae redemptionis et gloria gaudio gaudet inopinabili, quia per laborem et potentiam incomparabilem filiorum Dei a servitute paganorum crudelissima deliberata est. Congaudeamus et nos, quorum fides Christianitatis in speculo claritatis aeternae istis temporibus posita est. Commoniti igitur, vocati et compulsi, nos solum per litteras domni papae Paschalis, verum etiam per preces humillimas Godefridi ducis, quem exercitus Christi divina ordinatione in regem sublimavit, necnon et per domni Arnulfi supplicationes mellifluas, quem in patriarchatum Jerosolymitanæ sedis unanimiter elegit, vobis mandamus charitate consimili quatenus per singulas parochiarum vestrarum ecclesias cum jejuniis et elemosynis indeficienter orare facialis ut Rex regum et Dominus dominantium contra hostes Christianorum regi impendat victoriam, ut contra sectas et deceptiones hæreticorum patriarchæ religionem et sapientiam. Mandamus pariter et per obedientiam commoneamus quatenus omnes qui voventes iter signum crucis super se fecerunt ad proficiscendum Jerusalem ad subveniendum fratribus suis comminando constringatis, si vigent corpore et unde iter perficere possint habuerint. Cæteros autem per prædicationes vestras solerter ac devotissime monere ne cessetis quatenus populo Dei subvenire non negligant; ut quemadmodum primi, ita et novissimi denarium qui promittitur laborantibus in vinea pariter accipiant. Valet. Orate pro Podiensi episcopo (2), pro Aurasicensi episcopo, pro Anselmo de Ribumonte, dans leurs armoiries, et que les chanoines portaient une pièce de fourrure en forme de cuirasse, qu'on nommait *lingarelle*. — *Actes de la province de Reims*, II, 146, not

et pro cæteris omnibus qui tam glorioso coronati A Cameracensium pastor indignus, salutem et servitium.

EPISTOLA LVII.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, dilecto fratri et coepiscopo suo LAMBERTO Atrabatensi, salutem cum omni prosperitate et benedictione.

Cum frater Gakerus canonicè et absque legali contradictione in clericatum admissus sit, eum in canonicum promovere nulla repugnat ratio vel iustitia contradicit, cum uxorem ipsius mœchatam esse, alteri etiam viro nupsisse nemo qui dubitet. Ut enim juxta Apostolum loquamur, postquam uxorem suam mœchari rescivit, libera ei omnino eam dimittendi et quodlibet votum exsequendi tantum in Domino data est potestas, præter hoc quod ea vivente alteram ducere non potest. Audito sane quod in Ecclesia vestra et de præbendis et de altaribus in secundam et tertiam et quartam personam hæreditaria successione fiat investitura, magna admiratione concutimur quod tam pravo et inaudito usui fraternitas vestra minime restiterit. Hic enim usus per simoniacam pravitatem in sancta Ecclesia inolevit totis viribus abolendus, et omni diligentia extirpandus, quem nostra Remensis Ecclesia quasi nefarium execratur, omnesque ejusmodi investituras irritas habet, cum Dominus per Prophetam imprecatur: *Omnes qui hereditate possederunt sanctuarium Dei, Deus meus, pone illos ut rotam et sicut stipulam ante faciem venti.* Valet.

EPISTOLA LVIII.

EJUSDEM AD EUNDEM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopi, dilectissimo confratri suo LAMBERTO Atrabatensium episcopo, salutem in Christo Jesu.

Quia confratris nostri et coepiscopi Manasse preces non desistunt lacrymosæ, neque nos desistimus, sed pro eo vos corde et ore interpellamus, precamur, commetique dolore fraternæ desolationis charitative commonemus ne, sicut jam vobis mandasse credimus, terram comitis Montium interdicerè differatis, sed ad honorem Dei quod vestri juris est sine dilatione plenarie peragatis. Præterea vobis mandamus præcipue per obedientiam omnibus abbatibus vestris, monachis, et clericis ne deinceps Cameracum intrent, nec ullo modo excommunicatis communicent, neque aliqua colloquia cum Gualchero habeant. Multoties namque mala colloquia bonos mores corrumpunt, et sicut nobis relatum est, potius incitant eum in malo perseverare quam revocent ab errore. Ergo istos corrigamus, ne coinquinentur ab injustis. Valet, illorumque altaria qui Cameraci resident firmiter vobis retinete. Valet.

EPISTOLA LIX.

MANASSIS CAMERACENSIS AD EUNDEM.

Domino suo LAMBERTO, providentia Dei Atrabatensium episcopo, MANASSES ejusdem misericordia

A Cameracensium pastor indignus, salutem et servitium.

Si frater fratrem adjuvare noluerit, amborum consolatio multiplicabitur. Consolamini igitur, consolamini me, pater reverende, me, inquam, consolamini, quem Cameracensium maledicta progenies tam impudenter tradiderit quam sine culpa, sine merito comitissa Montensis persequi non desistit. Itaque, cum Deus spiritualem gladium nobis solummodo reliquerit, illos spirituali gladio puniamus quorum marinis impulsu tempestatibus neque die neque hora quiescere possumus. Cum igitur dicat Apostolus: *Alter alterius onera portate, etc.* Pater sanctissime, portate onus meum, interdicitè per terram prædictæ comitis divinum officium, quæ neque Deum offendere, neque Romanam sedem, neque Remensem Ecclesiam, neque pastoralitatem vestram erubescit dedecorare; unde mecum omnibus meis benevolis perpetuæ servituti poteritis redigere. Valet, altariaque excommunicatorum meorum ab ipsorum immundis manibus eripite. Valet.

EPISTOLA LX.

MANASSIS REMENSIS AD ROBERTUM COMITEM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, charissimo suo strenuissimo comiti ROBERTO, salutem, dilectionem, et benedictionis copiam.

Quam prompta quamque benigna affectione in terra vestra receperitis recolentes, magnas dilectioni vestræ gratias referimus, parati ad quodcumque est amicitie utilitatibus vestris pro posse nostro operandum. Porro si amicitia de mutuis consuetudinibus, facile est ut ex animo vestro nostrum metamini. Cæterum cum de ecclesiasticis utilitatibus et negotiis apud sanctum Audomarum nobiscum una cum coepiscopis nostris sermonem habuissemus, de conjugatis presbyteris et cæteris ecclesiasticis ordinibus mentionem fecisse nos meminimus, absque consensu consilioque eorundem coepiscoporum nostrorum conjuges eorum, nisi ab hujusmodi consortio declinarent, vobis cæterisque principibus vestris capiendas post factam excommunicationem exponentes. Igitur cum clericis nostris inuito consilio conquerentibus adversum nos nihil juris canonicè eis præsentibus absque assensu eorum parrochiis eorum habere recognoscetes, maturius vobis scribendum necessarium duximus, mandantes simul et commonentes ne presbyteros cæterosque sacri ordinis ministros hac de causa inquietare vel eorum conjuges persequi attentetis vel ab aliquo principe vestro injuriari permittatis, nisi forte episcopus in cujus parochia esse dignoscitur in auxilium vos sibi asciverit. Nolumus enim neque justum est ut in aliquo coepiscopis nostris habeatur injuriæ, ne si quid durius justo præceperimus, in occasionem rapinæ et utilitatem ecclesiastici ordinis proveniat. Decrevimus enim ut in synodis suis episcopi ipsos acerrime super hoc conveniant, et nisi admonitione facta ab

hoc prava opere destiterint, tunc demum sibi vos adjutores et ultores asciscant. Valet.

EPISTOLA LXI.

JOANNIS ET BENEDICTI S. R. E. CARDINALIUM AD LAMBERTUM.

JOANNES et BENEDICTUS sanctæ Romanæ Ecclesiæ cardinales atque legati, LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et gratiam.

Sicut Ecclesiæ nostræ antiqua est consuetudo, et sacerdotum canonum exigit constitutio, ab apostolica sepe directi sumus ad celebranda concilia et negotia ecclesiastica tractanda atque definienda. Quapropter ut injunctum negotium explere valeamus, invitamus et invitando præcipimus apostolica auctoritate ut XIV Kal. Decembria Pictavim cum abbatibus tuis venias. Ibi enim Domino adjuvante tecum et cum aliis episcopis et archiepiscopis concilium celebraturi sumus.

Ego Joannes tuæ sanctitatis servus te specialiter saluto, et consilium et auxilium tuum tam in hoc quam in cæteris negotiis vehementer exopto, et, ut servus de domino et filius de patre, de tua gratia et amicitia præsumo. Vale.

EPISTOLA LXII.

HUGONIS SUSSIONENSIS AD LAMBERTUM.

Domino et Patri suo LAMBERTO Atrebatensium, venerando episcopo, Hugo Suessionensis persona, indignus vocari episcopus, obsequium semper in Domino.

Significavi vobis nuper quod mente assidue gero desiderium meum v. dendi vos et consulendi prudentiam vestram, optime Pater. Item idipsum mihi a vestra paternitate conferri tota aviditate exposco. Cum igitur in proximo discessurus sim, consilium tuum et prudentiæ tuæ colloquium, quod, ut vere decet, semper magnipendo, saltem semel ante discessionem habere cupiens, locum et tempus mihi præflagi et determinari efflagito ubi optatam mihi faciem fortasse in omni vita mea semel adhuc videre contingat. Desidero enim vos sicut angelum Dei. A vobis enim multa bona accepi, multa bona audivi. Unde et infinitarum vobis semper sum et ero debitor gratiarum. Vale.

EPISTOLA LXIII.

HUGONIS DECANI, ROGERI ET LISIARDI ARCHIDIACONORUM BELVACENSIVM AD LAMBERTUM.

LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensium episcopo, Hugo decanus, ROGERUS et LISIARDUS archidiaconi, omnisque congregatio Belvacensis Ecclesiæ, casati etiam, cum universo populo ejusdem civitatis, orationes et fidele servitium.

Multa et innumera diversi quoque generis incommoda ad impedimentum Belvacensis Ecclesiæ sibi invicem occurrentia nos invitant ad vestram paternitatem litteras mittere, ut vestræ vigilantie studio ab ingruentibus tempestatibus ad portum quieti possimus enotare. Cum in Ecclesiam et patriam nostram pastore destitutam hostes non solum invisibiles, sed etiam visibiles, crudeliter grassa-

rentur, ad refrenandam multimodæ hostilitatis nequitiam dominum Stephanum Parisiensem archidiaconum, utilem et honestum virum, cleri et populi pari voluntate et concordii consilio, remota omni simoniaca pravitate, in dominum et episcopum elegimus; qui et per majores Ecclesiæ nostræ personas a nobis requisitus, nequaquam nostris petitionibus acquievit, sed omnino refutavit. Timentes autem ne postea aliquorum intrusione ex transverso nobis illata gravaremur, iterum ad præfatum electum communi consilio recurrentes, reventem ac reclamantem, tandem vero a Parisiensi Ecclesia nobis concessum, honorifice recepimus, et eum in dominum et episcopum deinceps habere decrevimus. Et quoniam omnibus oculum rationis habentibus manifestum est quod Ecclesia nostra ab ingruentibus incommodis nequaquam poterit liberari nisi prius pastoralis fuerit sollicitudine præmunita, vestram idcirco sanctitatem obnixè deprecamur ut apud dominum papam pro electo nostro litteris et sigillo vestro intercedatis quatenus idem electus noster per vestram intercessionem adipiscatur gratiam consecrationis. Super isto autem negotio a domino missasse Remorum archiepiscopo et cæteris coepiscopis qui conventui Suessionis habito interfuerunt querivimus et impetramus litteras summo pontifici dirigendas, quoniam necesse est ut Belvacensis Ecclesia per sanctam Remensem Ecclesiam utique matrem suam et cæteras sorores suas curæ pastoralis sollicitudine perveniat ad quietem, quæ tandem in valle lacrymarum depressa, est non habens consolatorem. Precamur etiam ut domno Joanni presbytero cardinali atque legato sanctæ Romanæ Ecclesiæ familiari amico vestro, deprecatorias super isto negotio litteras dirigatis, quatenus apud dominum papam vestris precibus ipsum pro nobis intercessorem acquiratis. Valet.

EPISTOLA LXIV.

LAMBERTI AD BALDUINUM CLERICUM IPRENSI.

LAMBERTUS, Atrebatensis episcopus, BALDUINO clerico Iprensi a sede apostolica nuper regresso, et omnibus consodalibus suis super Morinensi episcopo de altari Iprensi causam habentibus, salutem.

Invitamus vos secundum domni papæ præceptum et invitando apostolica auctoritate monemus quatenus sexta feria infra octavas Epiphaniæ, id est tertio Idus Januarii, ante horam sextam, in præsentia nostra Atrebatum adveniat, ut ibi causa vestra, de prædicto videlicet altari, diligenter investigata canonice possit Dei omnipotentis miseratione desipi. Valet.

EPISTOLA LXV.

LAMBERTI AD PASCHALEM II PAPAM

Reverentissimo domino et Patri patrum PASCHALE, LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, debitam subjectionem cum orationibus.

Causam Morinensis episcopi, etc. Vide in Paschali II, Patrologiæ t. CLXIII.

EPISTOLA LXVI.

PASCHALIS AD LAMBERTUM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Frater iste præsentium portitor, etc. *Vide ubi supra.*

EPISTOLA LXVII.

LAMBERTI AD LANFRIDUM S. WLMARI ABBATEM.

Lambertus, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, dilecto in Christo fratri LANFRIDO Sancti Wlmari abbati, salutem.

Noverit vestra dilectio nos domni papæ Paschalis litteras nuper suscepisse, vicesque suas de negotio Heriberti abbatis et vestro, scilicet de abbatiâ Sancti Wlmari, canonicè discutiendo nobis injunxisse. Unde litteris præsentibus vos monemus et apostolica auctoritate, cujus legatione in hac causa fungimur præcipimus ut vi feria ante instantem sancti Joannis Baptistæ nativitatem, xv Kalend. Julii, ante horam sextam, omni tergiversatione semota, super hic quæ ab Heriberto vobis objicientur canonicè responsurus Tarvennæ nobis occurratis.

EPISTOLA LXVIII.

LAMBERTI AD PASCHALEM PAPAM.

Reverentissimo domino et Patri patrum papæ PASCHALI, LAMBERTUS Dei miseratione Atrebatensis episcopus, debitam subjectionem cum orationibus.

Pro venerabili metropolitano nostro domno MANASSE Remensi archiepiscopo, etc. *Vide in Paschali, Patrologiæ t. CLXIII.*

EPISTOLA LXIX.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, LAMBERTO venerabili Atrebatensium episcopo, salutem et dilectionis affluentiam.

Divinæ auctoritatis jussu commonemur aliorum miseriis ac si nostris condolere et pro perversorum obstinatione, ut respiscant, omnipotentis pietatem exorare, utque de ipsorum nefariorum manibus afflictos dignetur liberare. Nam in initio nascentis Ecclesiæ de cæli clavigero in carceris squaloreposito ita refert apostolica lectio: *Petrus quidem servabatur in carcere, oratio autem fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.* Et tuba cæli Paulus suo nos exemplo docet miserorum doloribus compati, dum ita Corinthiis inquit: *Quis infirmatur, et ego non infirmor? Quis scandalizatur, et ego non uror?* Quocirca valde condolemus et charitatem vestram condolere admonemus gravissime captioni domni Hugonis Catalaunensis episcopi, ætate et sapientia patris et domini nostri, et nobilitate præcellentis, quem Albricus de Meslano, tyrannica tenet innectum captione et in ipsius ejusdem, proh pudor? episcopatu; pro quo facto nos ab Ecclesiæ communi-
one tam eum quam illos quorum consilio et auxilio illum cepit separavimus, et cantare et signa no-

stra sonare omisimus, cursum tamen omnium horarum et missam in commemoratione beati Petri apostoli cantantes ad quoddam altare ipsius celebramus, ut Dominus sua gratia confratrem nostrum de captione eruat; et ut vos itidem faciatis ad altare quoddam beati Petri et in omnibus congregationibus hoc similiter fieri præcipiatis precamur et commonemus, et ad principale altare privata item missa celebretur; in toto autem episcopatu divinum officium interdicatur, exceptis congregationibus in quibus, sicut prædictum est, cantatur, et in supradictos malfactores quotidie excommunicatio proferatur donec vel penitentia eos corrigat vel divina mulctet sententia. Vale.

EPISTOLA LXX.

LAMBERTI AD MANASSEM REMENSEM.

Honorabili domino et Patri charissimo MANASSE, Dei gratia Remorum archiepiscopo, LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, dilectionem et æternam in Deo salutem.

Litteras sigillo vestro signatas a quodam laico et facie et nomine nobis ignoto nuper suscepimus, et eas coram fratribus nostris aperientes reperimus venerabilem coepiscopum nostrum domnum Hugonem Catalaunensem in captione detineri; quod nimium dolemus. Post hæc vero, cum dixissent ut hac de causa a divinis laudibus cessaremus, dubitaverunt fratres nostri a sede vestræ discretionis hujusmodi litteras processisse, tum quia legatus omnibus ignotus erat, tum quia præceptum hoc Veteri et Novo Testamento minime concordat. In Veteri etenim Testamento legitur, *et clamaverunt ad Dominum cum tribularentur, et de necessitatibus eorum liberavit eos.* Non præcepit cessare, sed clamare. In Novo autem: *Cum Petrus servaretur, oratio fiebat sine intermissione ab Ecclesia ad Deum pro eo.* Orante siquidem Ecclesia et non cessante, misit Dominus angelum suum, et eripuit eum de manibus Herodis et de omni expectatione plebis Judæorum. Et Dominus in Evangelio ait: *Oportet semper orare et nunquam deficere.* Præterea objiciunt nobis quod dominus Hugo Lugdunensis primas et apostolicæ sedis legatus, cum ab Archembaldo de Borbon captus teneretur, Archem baldum specialiter excommunicavit, terram suam et castella a divinis cessare fecit, nec non omnem provinciam interdixit. Similiter vir venerandæ memoriæ papa Urbanus in epistola pro correptione domini Philippi Francorum regis domno nostro Rainaldo archiepiscopo, prædecessori vestro, directa inter alia de captione Carnotensis episcopi scripsit dicens: *Eumdem quoque instantiam pro ereptione confratris nostri Carnotensis episcopi adhibete. Quod si monitis vestris qui eum cepit obtemperare contempserit, vos et ipsum excommunicationi subjicite, et castellis in quibuscunque eum retinuerit et terræ ejus divinum officium interdicit, ne similia deinceps in viros hujus ordinis præsumantur, ut ordinem vestram diligitis, ita hoc accelerare omnibus modis satagatis.*

Pro nobis nihilominus ad Claromontense concilium **A** properantibus, dum a Guarnerio de Pont capti retineremur (3), venerabilis præfatus papa Senonensi archiepiscopo Richerio scripsit et præcepit ut quando Guarnerius nos teneret, illum et terram suam excommunicationi subjiceret. Item ex decretis Claromontensis concilii: *Si quis episcopum cøperit vel incarceraverit, perpetuæ infamiae subjaceat, ulterius arma non exerceat. Et clamatum est ab omnibus: Fiat.* Ad hæc exempla vobis direximus quatenus in his periculosis temporibus, quæ invenerunt nos nimis, vestra metropolitana sedes hoc facere et hoc denuntiari studeat quod rationabiliter tota provincia faciendum suscipiat. Reverende mi Pater et domine, bene valete in Deo salutari nostro, et quod super his justum et rationabile vobis visum fuerit rescribite nobis.

EPISTOLA LXXI.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, LAMBERTO venerabili Atrebatensium episcopo cæterisque qui cum eo sunt Atrebatensis Ecclesiæ fratribus, in suis Deum miserationibus magnificare.

Gratiarum actiones Domino referre laudesque indesinenter cantare satagite, qui planctum nostrum, qui tristitiam nostram convertit in gaudium et exultationem. Gloriose enim honorificatus est, et Christum suum magnifice de vinculis liberavit. Antichristus etenim ille qui eum in captione habebat, aufugiendo, eum in Tullensem episcopatum traduxerat; **C** ubi, postquam Tullensis episcopus eum esse didicit, vocato ad se duce Theoderico cæterisque episcopatus sui principibus, cum de liberando inter se tractarent episcopo, et hoc viriliter insumendum deernerent, sensit damnatus ille qui eum tenebat, et castelli sui timens subversionem, et quod infamem et illegitimum ipsum adjudicare vellent, reddidit episcopum liberum, et quæ sua fuerunt omnia sive suorum, partim jam restituit, partem reliquam in domo sua Catalaunis se redditurum et justitiam ei se facturum pepigit. Unde vos omnes commonitos volumus ut qui pro liberando a carcere preces ad Dominum multiplicatis, pro liberato laudes multiplicare et Deum magnificare memineritis. Valete.

EPISTOLA LXXII.

BALDRICI NOVIOMENSIS AD LAMBERTUM.

Dilecto in Christo fratri et domino suo LAMBERTO venerabili Atrebatensium episcopo, BALDRICUS eadem gratia Noviomensium episcopus, gratiam semper habere sancti Spiritus.

Jam vobis scripsimus, Pater reverentissime, pro monachis Sancti Quintini de Monte ordinandis. Modo vero iterato vobis scribimus humiliter obsecrantes et in gratia Spiritus sancti postulantes ut præsentibus clericos nostros ad sacros ordines promoveatis, Balduinum in acolythum, Levolfum et Evrardum et Gislebertum in subdiaconatus gradum, Bernardum

et Isambertum in diaconatus officium, Bernerum in presbyterum. Valete.

EPISTOLA LXXIII.

I. ECCLESIE S. QUINTINI THESAURARII AD LAMBERTUM.

Venerabili Atrebatensium episcopo LAMBERTO, I. ecclesiæ Reati Quintini thesaurarius, apud Deum et homines gratiam.

Paternitati vestræ volumus innotescat puerum hunc rogatu amicorum nostrorum, Guenemari scilicet Leudensis atque Galandi, a nobis plena libertate esse donatum; petimusque ut quæ a vobis humiliter expetierit, benigne ei, si placet, largiamini, signique hoc vobis quod cum hoc anno Roman tenderetis, clericum nostrum Fulconem in Hamecium porta obvium habueritis. Sigillum quippe literis adhibere non potuimus, cum id etiam in ipsa incendiis amiserimus. Valete.

EPISTOLA LXXIV.

BALDRICI NOVIOMENSIS AD LAMBERTUM.

Domino LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensium episcopo, BALDRICUS eadem gratia humilis Noviomensium episcopus, seipsum per omnia in Domino.

Vestram scimus non subterfugisse notitiam magistrum Petrum in nostra ecclesia habuisse titulum et postmodum divina dispensante gratia in vestro episcopio postposuisse sæculum. Quoniam noviter in vestro episcopatu sibi elegit locum convenientem et quietum, eum benigne paternitati vestræ committimus, utque curam illius tam in ordinibus quam in cæteris habeatis obnixè precamur. Valete.

EPISTOLA LXXV.

MANASSIS REMENSIS AD LAMBERTUM.

MANASSES Dei gratia Remorum archiepiscopus, reverentissimo fratri et coepiscopo suo domno LAMBERTO Atrebatensi, salutem cum omni dilectione.

Abbate Forestensis monasterii viam universæ carnis ingresso, direxerunt ad nos nuperrime literas suas abbas Sancti Richarii et I. Ambianensis Ecclesiæ archidiaconus significantes nobis ejusdem canonii fratrem quemdam monachum Sancti Richarii nomine Robertum in abbatem sibi elegisse; eumque testimonio fideli prosequentes, electionem ejus canonicam et unanimes concordia factam esse affirmaverunt. Comitissa etiam Pontivensis cæterique ipsius terræ viri testimonium ei reddentes, et electionem ejus canonicam affirmantes, ut eum consecrarent postulaverunt. Verum, quoniam locus ille non sufficienter necessariis abundat, nec ad nos ejus facilis patet transitus, fraternitati vestræ mandamus et precamur ut, quia vobis vicinior est, eum in abbatem consecratis, nisi forte quod sacris obviet canonibus de eo et de ejus electione audieritis. Valete.

EPISTOLA LXXVI.

ROBERTI FLANDRIÆ COMITIS AD LAMBERTUM.

Domino LAMBERTO venerabili Atrebatensium episcopo, ROBERTUS, Flandriarum comes, salutes et ami-

(3) Vide supra, col. 646

citias. Noverit discretio vestra me hominum imperatori Teutonico fecisse, quia aliter feudum quod ab eo tenere per antecessoriam debeo integre habere non poteram, præsertim quia præter hoc patriæ nostræ pacem restitui nequaquam posse sentiebam, hoc tamen factum esse salva mihi auctoritate et obedientiâ Romani pontificis ejusque Ecclesiæ nec non Remensis et absquæ meæ Christianitatis ægalitatisve violatiõne, porrò me super his loci ac dignitatis vestræ temeratiõnem aut damnum nullatenus incurrisse. Dilectioni igitur vestræ pacem et securitatem omnimodam mandò, et de his, quæ a nobis gesta vel agenda de prædictis habentur, saluberrimo vestræ sanctitatis consilio me amodo per omnia committendum certissime promitto. Valetè.

EPISTOLA LXXVII

EUREMARI PATRIARCHÆ HIEROSOLYMITANI AD LAMBERTUM.

EUREMARS, Dei gratia Hierosolymitanus patriarcha, spiritali patri suo dilectissimo LAMBERTO Atrebatensi episcopo, fraternali in Christo dilectionem.

Gratias omnimodas vobis refero, Pater dilectissime, quia, dum sub manu humilitatis vestræ eram, paterni affectu me dilexistis atque instruxistis. Quapropter amicitia et dilectionis tunc inter nos collaudata ut patrem et doctorem vos diligenter admonere non esse. Quamvis enim spatio terrarum marisque separatus vestram dulcedinem, unde doleo, corporali visu videre nequeo, tamen oculis mentis bonitatem vestram et charitatem semper intueor: quia præ omnibus, Deus scit, vos diligo et amplector. Igitur, charissime, in benevolentia vestra admodum confidens, obsecro ut sarcinam obedientiæ quam mihi impositam esse scitis, si vobis placet, me alleviare juvetis, apostolicum implens præceptum: *Alter alterius onera portate (Galat. vi, 1)* etc. Si quid autem nobis mandare vestræ placet excellentiæ, secundum posse meum in omnibus voluntati vestræ me invenietis promptissimum. In orationibus et in aliis beneficiis si quid divinæ clementiæ fragilitas nostra efficere potest placibile, ut magistrum et fratrem dilectissimum scitote vos esse consortem. Ad hæc de benedictione Sancti Sepulcri mittimus vobis annulum unum aureum, ampullulas crystallinas duas balsamo plenas. Bene valetè, et orate pro nobis et pro civitate sancta Hierusalem.

Data III. Nonas Aprilis.

Postea sequebatur bulla plumbea patriarchæ; in cujus circuitu interiori hæc scripta erant Græce, ὁ ἄγιος τὰς τῶν τοῦ κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ, in exteriori vero Latine, sigillum Euremari patriarchæ Hierusalem.

Et in margine: Accepta XIII Kal. Decembris. Missa ab Hierusalem Atrebatum anno Dei Christi 1104.

EPISTOLA LXXVIII

LAMBERTI AD EUREMARUM.

Honorabili domino et in veritate dilecto EUREMARI Hierosolymorum patriarchæ, LAMBERTUS Dei mi-

seratione Atrebatensis episcopus, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Sæpius jam vobis per familiares nostros gratiarum actiones pro donis vestris reddidimus et ut de statu vestro et de continentia vestra nobis remandaretis diligenter mandavimus. Sed, quia necdum aliquis de vestro statu et salute certificavit, non fuit nobis pigrum per dilectum fratrem nostrum A. Morinorum archidiaconum vos salutare et commonefacere quatenus nostri memor sitis in orationibus vestris apud sanctam Resurrectionem Domini nostri Jesu Christi. Bene valetè. Reverende mi, quia nobis religiosa et honesta dona mittere procurastis, retribuatur vobis in resurrectione justorum. Salutant vos qui nobiscum sunt fratres domnus Clarenbaldus archidiaconus noster et Cono vir religiosus de Arida Gamantia.

EPISTOLA LXXIX.

PASCHALIS II PAPÆ AD EUSTACHIUM COMITEM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, egregio comiti EUSTACHIO, salutem et apostolicam benedictionem.

Quæ bonis inchoantur principiis, etc. *Vide in Paschali II, Patrologiæ tom. CLXIII.*

EPISTOLA LXXX.

PASCHALIS AD MANASSEM REMENSEM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri MANASSE Remensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Super Guarinfrido archipresbytero conqueritur frater noster Atrebatensis episcopus, etc. *Vide ubi supra.*

EPISTOLA LXXXI.

MANASSIS REMENSIS AD GUARINFREDUM ARCHIPRESBYTERUM.

MANASSES, Dei gratia Remorum archiepiscopus, GUARINFREDO archipresbytero, salutem et pacem, si obdierit.

Conqueritur frater noster Lambertus Atrebatensis episcopus quia decem sui juris ecclesias et earum redditus in territorio Atrebatensi constitutas, videlicet Vals in Artensi, Noeroil, Cadom, Perolvillam, Cauvennicurt, Frasnol, Serum, Saudemont, Selusam, Ahilcirt, et his appendentes capellas ei violenter aufers, et jamdiu eas cum redditibus earum pertinaciter retinere præsumis. Super quo apostolicas suscepimus litteras. Unde mandamus tibi atque præcipimus quatenus prædicto confratri nostro Lamberto Atrebatensi episcopo ecclesias illas dimittas et usque ad imminentem Dominicam in qua *Misericordia Domini* cantabitur satisfacias. Quod si facere quæ mandamus distuleris et contra apostolicæ sedis decreta stare præsumperis, a jamjam determinata tibi Dominica die anathemati subiacebis. Vale.

EPISTOLA LXXXII.

PASCHALIS AD MANASSEM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei veno-

rabili fratri et coepiscopo MANASSE Remensi, salutem A et apostolicam benedictionem.

Significaverat nobis dilectio tua etc. *Vide ubi supra.*

EPISTOLA LXXXIII.

PASCHALIS AD LAMBERTUM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi, salutem et apostolicam benedictionem.

Latores præsentium Robertus et A., etc. *Vide in Paschali.*

EPISTOLA LXXXIV.

RICHARDI A. S. LEGATI AD ROBERTUM COMITEM FLANDRIÆ.

RICHARDUS, Dei gratia Albanensis episcopus, apostolicæ sedis legatus, ROBERTO egregio Flandrensi comiti, salutem.

Quantæ famæ, quantæ honestatis, quantæ religionis sit intimus frater noster Lambertus Atrebatensis episcopus, cum remotissimi noverint, credimus te, qui comes suæ civitatis es, non latere. Etenim adeo apostolicæ sedi commendabilis est persona ut eum quadam prærogativa inter reliquos Galliarum episcopos habeat principale. Talem ergo tamque venerabilem virum prudentiæ potentiæque tuæ committimus ut contra omnes qui adversus ipsum rebellionis aliquid machinantur jure potestatis tibi a Deo creditæ tuearis. Robertum vero Atrebatensem dictum clericum viduæ copulatum episcopo suo obstinate rebellem cum omnibus suæ partis complicibus habeas excommunicatum, donec tandem suo reconcilietur episcopo. Si qua sane contra clericorum nequitiam episcopus tenenda decreverit, non te fautorem nequitæ, sed justitiæ sentiat defensorem. Vale.

EPISTOLA LXXXV.

LAMBERTI AD PASCHALEM II PAPAM.

Reverentissimo domino Patri patrum PASCHALI papæ, LAMBERTUS Dei miseratione Atrebatensis episcopus, debitam cum orationibus subjectionem.

Pro religioso fratre nostro Joanne abbate Montis Sancti Eligii precamur sanctitatis vestræ sollicitudinem quatenus eum in causis suis paterne dignitatis audire. Precamur etiam ut eum et successores ejus in eo quo nunc est loco et ordine privilegio vestro et res Ecclesiæ legitime datas canonicè possessas vel Deo miserante donandas confirmetis. Concessimus etiam canonicis ibi regulariter et absque proprietate viventibus et victuris canonicam electionem obeunte abbate faciendam, salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi. Sancta Trinitas Deus noster sanctitatem vestram diutius custodiat incolumem.

EPISTOLA LXXXVI.

EJUSDEM AD EUMDEM.

Reverentissimo domino et Patri patrum PASCHALI papæ, LAMBERTUS Dei miseratione Atrebatensis episcopus, debitam cum orationibus reverentiam.

Sanctitatis vestræ pedibus humiliati paternitatis

vestræ dulcedinem exoramus quatenus juxta decreta sanctorum Patrum et institutiones canonum nos audire et tractare in omnibus velitis. Siquidem Deo propitio ecclesiasticas dispensationes in præbendis et altaribus pure et canonicè ordinare studuimus et studemus. Per fidelem namque præsentium latorem Ecclesiæ nostræ filium et subdiaconum Drogonem scripsimus excellentiæ vestræ quatenus vestra permissione abbatem super octo monachos ordinare possemus in ecclesia nomine Fescherias ad titulum Sancti Præjecti a domno Gerardo episcopo predecessore nostro libere possessa et sanctæ Atrebatensi Ecclesiæ hactenus in omnibus subjecta. Unde quia petitionem nostram suscepistis, et ut inibi abbatem juxta regulam beati Benedicti ad obedientiam Atrebatensis sedis ordinarem, privilegii vestri auctoritate nobis confirmastis, gratias multiplices agimus vestræ ecclesiasticæ dispensationi. Sed quia postmodum Sancti Præjecti abbas Guibertus conquestus est vobis quod ipsam nostram ecclesiam quasi suam cellam sibi auferrem, inde litteris vestræ auctoritatis ad Remensem sedem, ubi causam istam canonicè definiendam archiepiscopo mandaveratis, die statim vocatus in præsentia archiepiscopi et coepiscoporum comprovincialium causam hujus negotii justitiam prosecutus, adveni. Qualiter autem causa ista in præsentia archiepiscopi Remensis et comprovincialium episcoporum usque ad judicium deducta sit, et qualiter prædictus abbas justitiæ suæ diffidens judicium subire noluerit, sicut credimus, domnus archiepiscopus litteris suis jam vobis significavit. Unde iterum sanctitatis vestræ sollicitudinem exorantes desideramus quatenus nobiscum stetis, et sicut privilegii vestri auctoritate confirmastis, hæc idem vos tenere velitis. Et inde magis miramur et gravamur cur cum in nobis nondum iuveniretis et et non, tam cito nos ob hujusmodi causam vocari atque defatigari volueritis. Sancta Trinitas Deus noster quotidianam sollicitudinem vestram pro sancta catholica Ecclesia laborantem et orantem diutius custodiat incolumem.

EPISTOLA LXXXVII.

EJUSDEM AD EUMDEM.

Reverentissimo domino et Patri patrum PASCHALI papæ, LAMBERTUS Dei miseratione Atrebatensis episcopus, debitam subjectionem cum orationibus.

Quoniam placuit sollicitudini vestræ, quam erga omnes Ecclesias geritis, inter nos et clericos nostros juxta scita canonum et decreta sanctorum ad honorem Christianæ religionis causas definire, gratias Deo et vestræ sanctitati reddimus. Præterea precamur justitiam vestram ne nuntium Eustachii comitis nomine Guagonem clericum nostrum contra nos injuste agentem de altaribus et ecclesiis nostris quas Gaufridus Parisiensis episcopus primo Atrebatensis archidiaconus in personatu libere triginta et eo amplius annis possedit et episcopalia jura in diebus nostris annualiter persolvit, ad damnum Ecclesiæ nostræ audire velitis. Ad hæc scire volumus

mus sanctitatem vestram quod prædictus Comes nec per nos nec per archiepiscopum Remensem nec etiam per litteras vestras secundo sibi a vobis missas nostra nos possidere permittit, sed potius et ipse et ministri sui ea nobis auferunt. Unde jam eum ab introitu ecclesiarum removimus, et ministros ejus rerum ecclesiasticarum raptores excommunicavimus, et ut vos excommunicationem nostram confirmare velitis exoramus. De Roberti causa, unde nobis scripsistis, si quid boni et justi valueritis impendere, nos pro pace Ecclesiæ tolerabimus. Definitivam sententiam, salvo honore et judicio sanctæ Romanæ Ecclesiæ, nobis rescribatis. De Gandensi abbate et de cæteris quæstionibus quas fidelis subdiaconus noster vobis dixerit, sibi respondeatis. Sancta Trinitas Deus noster sanctitatem vestram diutius custodiat incolumem.

EPISTOLA LXXXVIII.

PASCHALIS AD LAMBERTUM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et benedictionem.

Nonnulli Ecclesiæ tuæ clerici, etc. *Vide in Paschali.*

EPISTOLA LXXXIX.

LAMBERTI AD PASCHALEM.

Reverentissimo domino et Patri Patrum PASCHALI, LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, debitam subjectionem cum orationibus.

Precamur paternitatis vestræ reverentiam ut istos fratres de congregatione Sancti Amati Duacensis de petitione sua exaudire placeat, videlicet ut Ecclesiæ suæ libertatem et bona legitime data vel danda canonice possessa privilegii vestri auctoritate firmetis, ne invasorum manus, quibus circumquaque premittitur, Ecclesiam nostræ obedientiæ subditam penitus devastandi locum habeant. Quod autem decanus, in cujus manu cura est, ad vos non venit, credite quia non temeritas sed senium causa est et infirmitas. Sancta Trinitas Deus noster paternitatem vestram diutius conservet incolumem.

EPISTOLA XC.

EJUSDEM AD EUMDEM.

Reverentissimo domino et Patri Patrum charissimo PASCHALI papæ, LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus continuam Spiritus sancti consolationem.

Soror et filia nostræ Ecclesiæ abbatissa Fulgendis præsentium latrrix multum rogavit per nos sanctitati vestræ commendari, quatenus præsentem abbatissam in eo quo nunc est loco, professione, et ordine pondere vestræ auctoritatis, salvo in omnibus jure et canonica dispositione Atrebatensis episcopi, confirmare dignemini. Locum monasterii qui dicitur Strum et altare de Hamartvilla, sicut prædecessor meus dominus Gerardus episcopus concessit et scripto suo consignavit, nos quoque spe et amore religionis huic præsentibus abbatissæ succedentibusque sibi abbatissis in monasterio quo nunc præesse di-

PATRO.. CLXII.

agnoscitur regulariter electis, canonice promovendis, et absque seculari strepitu victuris possidendas concedimus. Cæteras autem res et possessiones juste acquisitas et acquirendas propter infestationes et deprædationes pravorum hominum nihilominus corroborare velitis. Sancta Trinitas Deus noster sollicitudinem vestram diutius custodiat incolumem pro Ecclesia sancta catholica laborantem et orantem.

EPISTOLA XCI.

EJUSDEM AD EUMDEM.

Reverentissimo domino et Patri Patrum papæ PASCHALI, LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, debitam cum orationibus reverentiam.

Frater et Ecclesiæ nostræ filius Cono præsentium lator rogavit nos quatenus apud misericordiam vestram obtineret ut ecclesiam nomine Rochennias et locum in quo cum fratribus habitat ea qua donavimus libertate confirmare velitis. Concessimus enim et scripto confirmavimus prædicta loca prælato et fratribus inibi Deo devote et religiose servientibus et canonice et absque proprietate viventibus et victuris ab omni cathedratica redhibitione libera, excepto quod in Cæna Domini ad manum episcopi duodecim denarios solvant, et ut sub propria et speciali subjectione, ordinatione, et defensione Atrebatensis episcopi prædicti fratres permaneant constituimus. Sanctitatem vestram pro sancta Ecclesia laborantem diutius custodiat Dominus incolumem.

EPISTOLA XCII.

LAMBERTI AD ANSELMUM CANTUARIENSEM.

Honorabili domino et in veritate dilecto ANSELMO Dei ordinatione Cantuariorum archiepiscopo, LAMBERTUS sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ servus inutilis, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Magno desiderio desideravi scire de statu et sanitate vestra. Scribo dulcissimæ mihi paternitatis vestræ quatenus super his scripto vestro nos certificare dignemini. Ut autem mei peccatoris ad ipsam Dominicam mensam et in sanctis orationibus vestris reminiscamini et veniam peccatorum mihi apud Deum obtineatis corde contrito et spiritu humiliato sanctitatem vestram exoratum desidero. Bene valeat diutius et semper sancta et religiosa conversatio vestra in Domino, optime Pater, et ut domnum Baldricum amicum vestrum Turnacensem sanctitatis vestræ filium vice nostra salutetis multum rogamus.

EPISTOLA XCIII.

ANSELMI AD LAMBERTUM.

Venerabili Atrebatensi episcopo LAMBERTO et amico dilectissimo, ANSELMUS servus Ecclesiæ Cantuariensis, salutem et fideles orationes.

Gratias ago reverendæ dilectioni vestræ pro sollicitudine quam habet erga me in eo quod tantopere nosse vult de nostra sanitate. Dico itaque vobis

quia gratia Dei corpore sanus sum, sed continua A debilitate laboro. Quod me rogatis ut vestri memoriam habeam in orationibus nostris, pro certo scitote quia licet orationes meae viles sint, tamen quotidie vestri memoriam in eis habeo et Deo donante habeo. Omnipotens Deus sua vos gratia ab omni malo semper defendat, et suam vobis consolationem benignus impendat.

EPISTOLA XCIV.

PASCHALIS PAPÆ AD HENRICUM ABBATEM S. VEDASTI.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, dilecto filio HENRICO abbati Sancti Vedasti, salutem et apostolicam benedictionem.

Rumor quem de te nuper audivimus, etc. *Vide in Paschali, Patrologiæ t. CLXIII.*

EPISTOLA XCV.

BALDRICI NOVIOMENSIS EPISCOPI AD LAMBERTUM.

Domino LAMBERTO Atrebatensium venerabili episcopo BALDRICUS, per Dei gratiam Noviomensis episcopus, salutem et fraternam charitatem.

Pauper hæc femina, nostra quidem parochiana, velari devote expetit. Oramus itaque serenitatem vestram velari eam a vobis, si placet, et in famulam Christi consecrari. Valet.

EPISTOLA XCVI.

GODEFRIDI AMBIANENSIS AD LAMBERTUM.

Domino LAMBERTO Dei gratia Atrebatensi episcopo, GODEFRIDUS, eadem gratia Dei Ambianensis episcopus, salutem.

Huuc sacerdotem nostrum Theoderannum necessitate compulsam de episcopatu nostro prodeuntem C et in vestro episcopatu remanere volentem absolutum vobis tradimus, ita scilicet ut obedientiam quam Ecclesiæ nostræ et nobis debebat vobis debeat et persolvat. Valet.

EPISTOLA XCVII.

LAMBERTI AD PASCHALEM PAPAM.

Reverentissimo Domino et Patri Patrum PASCHALI papæ, LAMBERTUS sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ servus inutilis, debitam cum orationibus reverentiam.

De tristi et gemebunda sanctæ Remensis Ecclesiæ et ejus honorabilis metropolitani domni Radulfi pressura summo opere rogamus sanctitatis vestræ sollicitudinem quam erga omnes Ecclesias geritis quatenus et apud Deum et apud homines prædictæ Ecclesiæ pacem bonam vestro sapienti consilio et auctoritatis auxilio reformare studeatis. Speramus enim quod per nuntios Ludovici regis Francorum, si vigilantia vestra intendere voluerit, et pacem Remensi Ecclesiæ et ejus metropolitano gratiam et amicitiam regis obtinere poteritis. Bene et diutius et semper valeat sanctitas vestra in Domino, et pro me peccatore orare dignemini.

EPISTOLA XCVIII.

WILLELMI ROTHOMAGENSIS ARCHIEPISCOPI AD LAMBERTUM.

WILLELMUS Dei gratia Rothomagensis archiepiscopus, dilectissimo et Domino et fratri Atrebatensium episcopo LAMBERTO, præsentem et æternam salutem.

Gualterum dilectissimum filium nostrum, quia vobiscum ei habitare placuit, vestræ religioni pro honestate sua multum commendamus. Ipse enim, quia vitiiis quorundam assentire noluit, eorum odia magis pro veritate quam pro vitio suo incurrit. Valet.

EPISTOLA XCIX.

LAMBERTI AD DAMBERTUM SENONENSEM ARCHIEPISCOPUM.

Honorabili domino et in veritate dilecto DAMBERTO Dei ordinatione Senonensi archiepiscopo, LAMBERTUS sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ servus inutilis, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Chirothecas auro frixo honeste adornatas et manutergium, quæ in servitium dignitatis vestræ vobis mittere curavimus, ut ea accepto suscipere dignemini humiliter exoramus. Bene valet, reverende Pater, et mei peccatoris in sanctis orationibus vestris, maxime autem ad mensam dominicam mentote, ut Deus pater misericordiarum et totius consolationis me peccatore de lacu miseræ et loto fæcis et de carcere hujus vitæ misericorditer ad salutem educere dignetur.

EPISTOLA C.

HENRICI REGIS ANGLORUM AD LAMBERTUM.

HENRICUS, Dei gratia rex Anglorum et dux Northmannorum, LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et amicitiam.

Grates tibi reddo de hoc quod mihi mandasti per D. clericum tuum, et volo ut in me ex hoc amodo habeas fiduciam, et libenter pro te faciam. Vale.

EPISTOLA CI.

O. S. R. E. CARDINALIS AD LAMBERTUM.

O. sanctæ Romanæ Ecclesiæ presbyter cardinalis, charissimo Patri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et pacem bonam.

Nuper discedens a latere Domini papæ suscepti mandata tibi et coepiscopis communicanda. Unde ex ejus qui me misit auctoritate hortamur dilectionem tuam quarta quadragesimæ dominica Corbeiz nobis adfuturam. Valet.

EPISTOLA CII.

ODONIS CAMERACENSIS AD LAMBERTUM.

Domino LAMBERTO Dei gratia Atrebatensium episcopo, Odo, indignus Cameracensis Ecclesiæ servus, B fideles orationes in Domino.

Istius fratris nomine Rogeri obedientiam, quantum mea interest, vobis concedo, si vobis placet eum retinere. Valet.

EPISTOLA CIII.

CONVENTUS AQUICINENSIS AD LAMBERTUM.

Domino venerabili Patrique suo reverendo domino LAMBERTO Atrebatensi episcopo, humilis conventus Aquiciniensium fratrum, cum debite subjectionis sponsione supplices salutes et obsequia.

Noverit veneranda paternitas vestra nos omnes de disse domno Gelduino pridem abbati nostro talem per omnia licentiam dimittendæ abbatiz qualem rescistis sive per ipsum sive per domnam Amandum

priorem nostrum fratresque quos cum eo direximus. Precamur autem ut simplicitati potius quam arrogantiae inputetis quod non primo cum eis hujus consensus nostri litteras misimus vobis. Magno quippe dolore confusi hoc ignoranter omisimus. Nec sane leviter vel ad primas preces ejus dedimus ei hujusmodi licentiam; sed quia, nisi sibi daremus, vehementi affirmatione discessurum se minabatur, maluimus saltem hoc modo eum retinere quam prorsus dimittere. Bene valete et memoremus nostri esse optamus vos, domina.

EPISTOLA CIV.

EJUSDEM CONVENTUS AD RUMDEM.

Domino venerabili LAMBERTO Atrebatensium episcopo, humilis conventus Aquicincensium, debite subjectionis et reverentiae salutis auxiliante propitia gratia Dei.

Hunc presentem fratrem nostrum domnum Robertum communi consensu in abbatem nobis elegimus, consecrandamque vestrae paternitati direximus, obsecrantes ut quod in eo cepimus laudetis et confirmetis. Dominus vos incolumem conservet.

EPISTOLA CV.

LAMBERTI AD LUDOVICUM REGEM.

Honorabili domino et regi suo LUDOVICO in veritate dilecto, LAMBERTUS sanctae Atrebatensis Ecclesiae presbyter, vivere et regnare in Domino Jesu Christo unico Dei Patris Filio, Rege regum, et omnium dominantium Domino.

Rogamus altitudinis vestrae mansuetudinem, de qua multum confidimus, quatenus huic nuntio nostro presentium hatori locum donetis ubi vobis licenter quae mandamus denuntiet. Bene valete in Domino Deo semper, et per eum per quem reges regnant oriatur in diebus vestris justitia et abundantia pacis.

EPISTOLA CVI.

LAMBERTI AD RADULFUM RENSEM.

Reverendo Patri et domino RADULFO Dei ordinatione Remorum archiepiscopo, LAMBERTUS, sanctae Atrebatensis Ecclesiae servus inutilis gaudium et laetitiam sempiternam in Spiritu sancto.

Pro fratre nostro Henrico Sancti Vedasti abbate scribimus vobis ut si aliquis ad vos criminatur aut susurro propter eum perturbandum advenerit, nullis personam recipiatis aut vocem audiat, excepto si ad vos appellatum fuerit, donec nobis personas accusantium imo Christianae pacis et sanctorum canonum perturbatores significaveritis. Bene valete, reverende mi Pater et domine, cum omnibus vos in veritate diligentibus, et orate pro nobis.

EPISTOLA CVII.

LAMBERTI AD POMONEM SACERDOTEM.

Domno POMONI religioso sacerdoti et Deo amabili et omni suae congregationi, LAMBERTUS, sanctae Atrebatensis Ecclesiae servus inutilis et presbyter indignus, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Quoniam multa mihi de laudabili vestra vestro-

rumque filiorum conversatione referentes compatriota mei honesti presbyteri L. videlicet atque A. dederunt mihi quasi quamdam fiduciam apud fraternitatis vestrae dilectionem impetrare quod postulamus. Postulamus namque instantanter quatenus visibilem, ut dicitur, missae celebrationem, quam quidem frater canonicus vester apud Beatum Petrum vobis convicinium monachus factus in confessione monasterii praedicti apostoli beatum Augustinum vidit et audivit agentem ad altare proprii sepulchri, vestro veraci stile descriptum quod ibi cantatum est, quod lectum est nobis mittere dignentur. Communionem solummodo, hoc corpus quod pro vobis tradetur, praedicti fratres in illo officio contestati sunt se retinuisse et cantatam ibi fuisse. Bene valete, reverende et dilecte Pater, in unico Dei Patris Filio Salvatore nostro Domino Jesu Christo, et orate pro nobis. Visionis autem modum et tempus et horam cum Dominicae Incarnationis anno et indictione, sicut canonicum est, et quis fuerit in sancta Romana catholica et apostolica sede pontifex, et quis Thicensi tunc praesuerit Ecclesiae, annotate.

EPISTOLA CVIII.

LAMBERTI AD G. PARIENSEM ARCHIDIACONUM.

Merito sibi amatissimo fratri et domino G. Parisiensi archidiacono, LAMBERTUS, sanctae Atrebatensis Ecclesiae servus inutilis, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Cum charitas vinculum perfectionis sit et magistra omnium virtutum, et juxta beatum Fulgentium episcopum qui in charitate ambulat, non errat, neque peccat, miramur satis et supra quare nuper manutergium quod illi Dei servo Methodo abbati fratri vestro miseramus, cujus obitum necdum audieramus, tam obstinaciter, si audeam dicere, tamque contradictorie tandem vobis retinere, sed non sine conditione, voluistis. Nolite itaque, dilecte mi frater et domine, nolite tale quid in nostris desideris et votis desinere facere, sed quod cum bona voluntate et plena charitate praedicto Dei servo munusculum misimus, quasi quodam jure hereditario, tum pro ejus dilectione, tum pro devota nostra donatione, vobis vindicare non hegigatis. Bene valete, et orate pro nobis.

EPISTOLA CIX.

LAMBERTI AD RICHARDUM ALBANUM.

Inter caeteros et praeter caeteris episcopis honorabili domino et amico RICHARDO Albano, LAMBERTUS, sanctae Atrebatensis Ecclesiae servus inutilis et presbyter indignus, gaudium et laetitiam sempiternam in Spiritu sancto.

Ex abundantia dilectione bonitatis vestrae, quam circa nos geritis praesumentes, hunc presentium latorem vobis commendamus, ut eum diligenter audiat, et pro Dei amore et nostra petitione ut in suae causae justitia sentiat nostrum sibi prodesse patrocinium humiliter exoramus. Bene vale, reverende mi Pater et domine, in Domino Deo salutari nostro, et orate pro nobis.

EPISTOLA CX.

LAMBERTI AD F. GERMANUM ET UTERINUM FRATREM SUUM.

LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, F. germano et uterino fratri suo, luctari cum angelo sicut luctatus est Jacob, sed surgente aurora angelum non dimittere donec ab eo mereatur benedictionem suscipere.

Quoniam divina lex magis insequitur et prosequitur atque requirit promissa quam debita, nullus veraciter Christianus facilis aut fallax fiat ad promittendum, ne reus aut mendax judicetur promissum non adimplendo. Quantum autem piaculum animæ sit mendacium, audiamus cum timore et tremore prophetam dicentem : *Os quod mentitur occidit animam*. Unde et David rex sanctissimus et propheta veracissimus ait : *Perdes omnes qui loquuntur mendacium* ; et rursus : *Viri sanguinum et dolosi non dimidiabunt dies suos*. Et Dominus Jesus in Evangelio : *Ex verbis enim tuis justificaberis , et ex verbis tuis condemnaberis*. Sequitur et alia Scriptura dicens : *In manibus linguæ vita et mors*. Super hoc detestabili et tam mortifero vitio audiamus sanum consilium sacræ Scripturæ dicentis : *Qui custodit os suum, custodit animam suam*. Apostolus quoque Paulus præco nostræ salutis et doctus medicus nostræ infirmitatis omnem catholicam Ecclesiam instruit dicens : *Nolite mentiri invicem, exspoliantes vos veterem hominem cum actibus suis, et induentes novum eum qui secundum Deum creatus est in justitia et sanctitate veritatis*. Corrigamus ergo juxta tot Scripturarum medicinalia præcepta pravas et perversas mentiendi consuetudines. Nullum decipiamus, nulli quod facere nolumus promittamus, quia dum caute et provide proximo mentimur, nos ipsos et animas nostras occidimus, et apostatam angelum imitamur, de quo Christus Jesus in sacrosancto Evangelio ait : *Ille ab initio homicida fuit et in veritate non stetit, mendax est et pater ejus*. Quia videlicet mendacii pater diabolus est, non generando, sed superbia illud sibi adinveniendo. Quare de mendacii tantum scribere voluerim latores præsentium et vobis et dilectæ mihi fratrissæ secreto intimabit. Bene valete in Domino, et sic studete transire per bona temporalia ut non amittatis æterna.

EPISTOLA CXI.

RICHARDI A. S. LEGATI AD LAMBERTUM.

RICHARDUS, Dei gratia Albanensis episcopus, apostolicæ sedis, licet indignus, minister et legatus, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem :

Audivimus morem abhorrendum et sacris canonibus prohibitum in Ecclesia vestra inolevisse, videlicet quasdam Ecclesias tres aut eo amplius personas principaliter prælatas habere, et una mortua, cæteras in partem ejus succedere, et sic usque ad ultimam, cum in beati Augustini commentariis recolamus nos legisse unam Ecclesiam unum tantum presbyterum habere debere. Hoc igitur prohibemus, et ut viriliter prohibeatis apostolica vobis auctorita-

te præcipimus. Ad hoc de usurariis hoc fieri apostolica auctoritate jubemus ut si eorum impetitores se eis pecuniam suam et usuram reddidisse testium assertionem possint comprobare, non dubitetis eos judicarium ordinem implevisse et sic usuram reddi debere.

EPISTOLA CXII.

GILDUINI AD LAMBERTUM.

Domino LAMBERTO Atrebatensi Dei gratia episcopo, omnibus jure venerando, mihi vero præ cæteris speciali dilectione semper amplectendo, GILDUINI vestræ servus sanctitatis, veram animæ et corporis in Christo Jesu salutem.

Illum amorem et dilectionis gratiam quam circa parvitatem nostram sanctitas vestra dignata est exhibere ex quo vestræ familiaritatis notitia merui sublimari adhuc integram sentio et desidero permanere. Nisi enim pacem meam plurimum amaretis, fratribus nostris Aquicinensibus de me talia quærentibus taliter non respondissetis. Cognovi enim, domno Drogone ex parte vestra mihi referente, fratres Aquicinenses me in abbatem sibi iterum elegisse, et ut super tali negotio eos juvaretis paternitatem vestram consuluisse, vos vero hoc non posse, quia jam nec vester monachus eram nec in vestra diocesi commorabar, respondisse, nunc autem domnum Drogonem ut quænam esset voluntas nostra super hac re diligenter sciscitaretur misisse. Unde vestræ sanctæ charitati, quia quietem reclusionis nostræ turbare non vultis, multimodas gratias agimus, et ut super hoc vos adjutorem et defensorem semper habeam omnimoda prece obnixius deprecamur ; quia revera non aliam voluntatem, teste Deo, de hac vel alia abbacia habemus vel ultra cooperante Deo habere volumus quam illa die habuimus qua illam dimisimus ; et si voluntas inesset, certe salus corporis, quæ jam deficit, ad tantum pondus nullo modo sufficiens esset. Valete.

EPISTOLA CXIII.

LAMBERTI AD F. ABBATEM.

LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, dilecto in Christo fratri F. abbati, spiritu ambulare, et desideria carnis non perficere, sed que illi præcepit Deus cogitare semper et facere.

D Cum litteras nostras nuper tibi miserimus et per obedientiam tibi præceperimus quatenus in quinta præterita feria ad nos venires, et necdum venisti, nec quare non veneris mandasti non sicut hactenus æque portamus. Mandamus ergo tibi et ea qua tibi auctoritate præsumus constanter præcipimus quatenus, remota omni occasione, in instanti quinta feria sive prima sequenti sexta feria ante horam sextam te nobis præsentare non differas. Habemus enim tecum de religione tua et de conversatione monasterii tui collationem facere, quia cardinalis domnus Richardus episcopus, apostolicæ sedis legatus, concilium celebrare ante festivitatem sancti Bemigii disposuit et abbates Remensis provincie adesse mandavit. Quoniam ergo melior est obedientia

quam victima, et juxta beatum Gregorium usus rectæ conversationis est ut obedientiam non imperet qui eam prælati exhibere non novit, et vera obedientia moram non habet, interdicimus tibi et locum et sedem abbatis nisi quod mandamus adimplere cum diligentiâ studueris.

EPISTOLA CXIV.

A. PRIORIS AQUICINENSIS AD LAMBERTUM.

Domino LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensium episcopo, frater A. prior Aquicinensis, grexque sub eo degens, debita obsequium subjectionis.

Quoniam, domine pater, ut vobis notum est, electione qua domnum Gilduinum elegeramus frustrati sumus, vestræ parentis jussioni, conducta die congregatis in unum cunctis propemodum filiis nostræ Ecclesiæ, post multimodam ventilationem, tandem ad-
B adminiculante sancto Spiritu, quem nostris votis affore oravimus cum lacrymis, communi consilio elegimus priorem ecclesiæ Sancti Vedasti domnum Alvisum pastorem nobis fieri. Unde precamur vestram clementiam quatenus domnum Lambertum abbatem Sancti Bertini super hoc negotio pulsetis; ut quia monachus sui cœnobii est professus, nostris assentiri dignetur votis, largiendo eum in quo acclamavit totius sanior capituli assensus unanimis. Valet.

EPISTOLA CXV.

LAMBERTI AD JOANNEM MORINORUM EPISCOPUM.

Venerabili domino JOANNI, Dei gratia Morinorum episcopo, LAMBERTUS Atrebatensis Dei miseratione, si quid est, bene et semper valere in unico Dei Pa-
C tris Filio.

Quia scriptum est, *frater adjuvans fratrem, ambo consolabuntur*, rogamus sanctitatem vestram de qua multum confidimus, imo præsumimus quatenus electionem quam Aquicinienses fratres de filio vestro Alviso Sancti Vedasti priore fecerunt nobiscum confirmetis et confortetis, vel ut eum abbatem habeant secundum auctoritatem vobis a Deo donatam instanter adjuvetis. Bene valet, reverende domine, et orate pro nobis.

EPISTOLA CXVI.

LAMBERTI AD LAMBERTUM ABBATEM.

Honorabili domino et in veritate dilecto et semper diligendo LAMBERTO abbati, LAMBERTUS qualiscunque sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ servus, et archidiaconi C. et R. salutis et sanctitatis suæ amatores, gaudium et lætitiâ sempiternam in Spiritu sancto, et amoris Dei nihil præponere.

Reverende domine et Pater honorande, quod a sapientia vobis divinitus data suppliciter exigimus, hilariter faciatis: quia juxta Apostolum, hilarem datorem diligit Deus, humiliter et efficaciter impetrare desideramus. Electionem siquidem Aquicinienses fratres de priore Sancti Vedasti Alvisio fecerunt. Placeat ergo vobis eum illis donare in abbatem et nobis ad obedientiam nostræ Ecclesiæ absolutum reddere, ut in libertate spiritus et illis possit præesse et prodesse et Deo digne ubique deservire;

A quoniam ex abundanti est vos docere quid beatus Benedictus de sancto Mauro fecerit, quid etiam sanctus Eustasius abbas de sancto Audomaro et Bertino et Mommoleno fecerit non latet; ut omnia in charitate fiant propter amorem Dei et dilectionem proximi, ex bono odore vestri monasterii alii refocillentur, et in vinea boni operarii per vos consolentur. Bene valet, dilecte Pater et domine, et orate pro nobis.

EPISTOLA CXVII.

BALDRICI NOVIOMENSIS AD LAMBERTUM.

Domino et confratri LAMBERTO, Dei gratia Atrebatensium episcopo, BALDRICUS sub eadem gratia Noviomensium et Tornacensium episcopus, salutem et veram in Christo dilectionem.

B Fraternalitati vestræ notificamus clericum istum Bernardum nomine in episcopatu nostro natum, nutritum et eruditum, ac per nos ad sacerdotii gradum fuisse promotum. Hunc etiam liberum vobis cum debita subjectione et obedientia mittimus, et ut ei paterna benignitate sui officii solatium concedatis charitative petimus. Valet.

EPISTOLA CXVIII.

LAMBERTI AD ODONEM CAMERACENSEM.

Honorabili domino ODONI Cameracensium episcopo, LAMBERTUS sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ quæviscunque minister, spiritalium gratiam gaudiorum.

Significatum est nobis a curia et per curiam Balduini Flandrensium comitis quod vos nuper apud Duacum per archidiaconos vestros A. et R. et nuntium imperatoris litteras præsentari fecistis, in quibus sic continetur, inter cætera scriptum: *Unde mandando rogamus ut episcopum Cameracensem cum Ecclesia sibi commissa amore gratiæ nostræ sustentare curetis in omnibus quæcunque eadem Ecclesia ante discordiam regni et sacerdotii in pago Atrebatensi sive in comitatu vestro tenuit*. Ad hæc quidam de nuntiiis, quod in litteris præsentatis non continebatur, nominavit Stratam et Mareolam, et cætera quæ voluit imperatoris esse dixit. Ecclesia vero Atrebatensis et nos adhuc nescientes quod Atrebatum fuerit de imperio, sed de regno Francorum, et per consilium et auxilium comitis Roberti apud Castellum tumulati, in cujus potestate Atrebatum erat, necnon et per licentiam et assensum Philippi Francorum regis, de cujus regno Atrebatum esse dignoscitur, et per concilia sub Rainoldo archiepiscopo Remis habita, et per auctoritatem apostolicæ sedis et Urbani Romani pontificis II, tota actio Atrebatensis Ecclesiæ decursa et ordinatio confirmata sit, videtur nobis vos inordinate erga nos et erga Atrebatensem Ecclesiam fecisse quod primo per curias principum querimoniam de nobis fecistis antequam nos per communes fratres nostros et Remensis provinciæ suffraganeos conveniretis. Rogamus ergo vos per fraternalitatis amorem, qua sanctitatem vestram sine simulatione diligimus, ut nobis rescribatis si prædictæ querimoniæ apud principes per vos sunt factæ. Bene valet, et orate pro nobis.

EPISTOLA CXIX.

FRATRIS WA. AD LAMBEETUM.

Domino et Patri reverendo sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ Dei gratia episcopo LAMBERTO, frater WA. servus servorum sanctæ Trinitatis Rothomagi et sibi commissi fratres, salutem et debitæ subjectionis obsequium.

Gratias, Domine, vestræ dignitatis excellentiæ reverenter exhibemus, qui vestræ dilectionis benignitatem erga nos in tantum extendistis ut etiam post munus nobis vestra gratia impensum ipsam comprobaretis, et licet alterius provinciæ nos simus, tamen concessa nobis Ambriseni ecclesia, vestros parochiales esse voluistis. Quapropter piæ devotionis affectum devote vobis offerimus, et nos et omnia nostra vestræ jussioni subijcimus. Tantum etiam pro vobis nos acturos libenter promittimus quantum pro domno abbate defuncto paternæ dignitatis et jus et consuetudo exigit. Pro dominis etiam nostris canonicis vestris quantum pro fratribus nostris in omnibus agere decrevimus. Istum autem fratrem nostrum R. ipsi Ambriseni loco præfecimus, cui ut vestræ dignitati debitam obedientiam exhibeat præcipimus. Sed et nos omnes tanquam Patri et domino cum omni-subjectione vobis obedire cupimus.

EPISTOLA CXX.

Venerabili Patri et domino in Christo Jesu dilecto LAMBERTO Dei gratia Atrebatensium episcopo, GODEFRIDUS sanctæ Ambianensis Ecclesiæ inutilis servus, infinitæ vitæ gaudiis infinitis perfrui.

Fratres de titulo Sanctæ Mariæ Atrebatensis Ecclesiæ et de titulo Sancti Vedasti de Castello, quos, Pater reverende, parvitati nostræ ad sacros ordines promovendos transmisistis, læti suscepimus, ipsosque per manus nostræ impositionem, gratia Spiritus sancti cooperante, promotos sanctitati vestræ remittimus, Hugonem, Fulbertum, Elbertum, Hunoldum, Arnulfum in ordinem sacerdotii, Joannem, Adelelmum, Johannem, Robertum, Gislebertum, Odonem, Wicardum in ordinem diaconatus, Nicolaum, Gualterum in ordinem subdiaconatus. Valete. Actum est hoc anno Incarnationis Domini 1111, xvii Kal. Aprilis, indictione iv.

EPISTOLA CXXI.

LAMBERTI AD IVONEM CARNOTENSEM.

Honorabili domino et Patri charissimo IVONI Dei gratia Carnotensium episcopo, LAMBERTUS, sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ servus inutilis, quod oculus non vidit, nec auris audivit, nec in cor hominis ascendit.

Quoniam placuit paternitati vestræ per presentium latorem et nos salutare et medicinam infirmitatis nostræ mittere, multum lætificastis nos qui in tantis bellorum tempestatibus et pressuris positus nostri memor fuistis. Quia vero, tantas quantas debemus vobis gratias digne reddere non possumus, ab omnipotenti Domino, et Salvatore nostro Jesu Christo retribuatur vobis in resurrectione justorum, quia sæpius multa bona nobis fecistis, et facitis. Re-

verende mi Pater et domine, bene valete semper in Spiritu sancto, et orate pro me peccatore, ut omnipotens Deus sanctis precibus vestris placatus me peccatorem a peccatis absolvere et de tenebris hujus vitæ et de lacu miseriæ dignetur misericorditer educere et in terra viventium constituere. Salutat vos multum dominus Clarembaldus archidiaconus et Rogerus diaconus, sanctitatis vestræ fidelissimi amatores

EPISTOLA CXXII.

LAMBERTI AD GODEFRIDUM AMBIANENSEM.

Dilecto et semper diligendo domino GODEFRIDO Dei gratia Ambianensi episcopo, LAMBERTUS, sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ servus inutilis, continuam in omnibus Spiritus sancti consolationem.

Guisfridus de Hamelaincourt et Guido frater ejus multum conqueruntur nobis quod cum primum vobis servierint, pro excommunicatis habeatis, cum nec ecclesiam intraverint, nec hominem inde captum extraxerint, nec etiam atrium intraverint, aut de ejus captione vel redemptione partem aliquam expectent; et inde instanter quærunt a nobis iudicium Atrebatensis Ecclesiæ, si a vobis debeant excommunicari. Similiter et Theodoricus de Ablis et Guinemar frater ejus et alii parochiani nostri qui ad Guarmundum transierunt de Pinchegny conquerunt quod eos excommunicaveritis et nos inde eos male tractamus, et iudicium quærunt a vobis et a nostra Ecclesia, cum parati sint jurare quod scienter nihil de vestro habuerint, neque Guarmundo pro timore Dei et vestro deinceps servient. De Hugone Campdavene nihil remandamus, quia in episcopatu nostro nec demoratur nec invenitur. Nos tamen accepto consilio fratrum nostrorum atque abbatum in nullo audemus vobis consulere ut transgrediamini antiquos terminos quos patres nostri constituerunt in ligando et solvendo populum Dei. Nobis vero non expedit ut pro damno rerum aut perditione pecuniarum in aliquo excedamus legem Domini, quæ irreprensibilis est. Bene valete, et orate pro nobis.

EPISTOLA CXXIII.

LIETARDI SUESSIONENSIS AD LAMBERTUM.

LAMBERTO Dei gratia Atrebatensium episcopo, LIETARDUS humillimus SueSSIONENSIS episcopus, in electorum numero perenni gaudio feliciter perfrui.

Quoniam huic Odonem inter nos educatum atque inferiorum ordinum dignitate sublimatum accepimus, honorum testimonio confusus ad sacerdotium promovimus. Hunc ergo prædictum sacerdotem et quod in suo iuris habebamus vestra diligentia committimus. Valete.

EPISTOLA CXXIV.

RADULFI REMENSIS AD LAMBERTUM.

RADULPHUS Dei gratia Remorum archiepiscopus, venerabili fratri et coepiscopo suo LAMBERTO Atrebatensi, salutem.

Personæ Laudunensis Ecclesiæ ad nos venientes nobis retulerunt se communi votius cleri voluntate

et populi expeditione, cum regio etiã assensu, A
domaum Hugonem Aurelianensis Ecclesiæ decanum in episcopum elegisse; per quem et Ecclesiæ suæ desolationi et urbis et patriæ calamitati subveniri posse in Dei misericordia sperantes, sæpius iterata precum instantia a nobis exegerunt ne electi sui consecrationem diutius differremus. Quocirca confratres et coepiscopos nostros ad ipsum pridie Nonas Augusti consecrandum Remis convocavimus, cum quibus vestram præsentiam adesse plurimum consolaremur. Sed quia infirmitate præpediente affuturum esse desperamus, fraternitatis vestræ discretioni mandamus quatenus, prout sanctorum Patrum expetit auctoritas, ad prædicti electi consecrationem assensum vestrum mittere procuretis. Valete.

EPISTOLA CXXV.

LAMBERTI AD RADULPHUM.

Reverendo Patri et domino RADULPHO Dei ordinatione Remorum archiepiscopo, LAMBERTUS qualiscunque Atrebatensis Ecclesiæ minister, spiritualium gratiam gaudiorum.

Pro domno Hugone Aurelianensis Ecclesiæ decano, nunc autem Laudunensis Ecclesiæ electo, de quo nostrum assensum, quia canonicum est, habere voluistis, paternitati vestræ litteris nostræ parvitas remandamus, ut quidquid de ejus consecratione vestra metropolitana auctoritas judicaverit, et juxta statuta sanctorum Patrum in nomine Domini fecerit, et nos gratanter assensum præbere, et ut Deus omnipotens illum sua gratia dignum perficiat plurimum exoptare. Bene valete, reverende Pater et domine, cum omnibus Remis in Spiritu sancto congregatis, et orate pro nobis.

EPISTOLA CXXVI.

AD BALDWINUM FLANDRIÆ COMITEM.

LAMBERTUS Dei miseratione Atrebatensis episcopus, honorabili et magnifico Flandrensium comiti BALDWINO, auxilium et consilium a Domino Deo semper.

Clementia comitissa mater vestra conquiritur quod ei dotalia sua et alias possessiones quas pater vester ei contradidit et quiete possidere permisit, vos quoque ut eadem ei . . . possessiones quiete et sine scandalo possidere permittatis. Unde rogamus excellentiam vestram ut matrem vestram ad iracundiam non provocetis, sed juxta præceptum Domini qui dixit *Honora patrem tuum et matrem tuam ut sis longævus super terram quam Dominus Deus daturus est tibi*, in mansuetudine supportetis, ut a Domino longævus et princeps pacificus vivatis super terram. Quod si hoc facere nolueritis, rogat nos et nos rogantes pro ea exposcimus quatenus ei diem constituatis, et comites terræ vestræ et castellanos quos ipsa in hac causa adesse voluerit convocetis, et quod ab illis ei iudicatum fuerit in curia vestra sive in curia regis Francorum parata est sequi. Valete.

EPISTOLA CXXVII.

LAMBERTI AD EUSTACHIUM BONONIENSEM COMITEM.

LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensium epi-

scopus, dilecto et honorabili Bononiensium comiti EUSTACHIO, parochiano suo, æternam in Domino Deo salutem.

Militem captum de Nigella, cui Dominus dedit refugium in ecclesia Beatæ Mariæ semper virginis Dominæ nostræ, ut liberum faciatis et securum, et Ecclesiam Dei honoretis et castellum vestrum in libertate spiritus exoramus. Et quoniam audivimus comitem Flandriæ apud Lens esse, mandamus ei per vos et litteris presentibus supplicamus ut eundem militem per terram suam securum abire permittat. Nemo enim vestrum est dives vel pauper qui in periculo mortis aut captionis ad ecclesiam confugeret quin vellet per Ecclesiam liberari. Bene valete, et facite quæ Dei sunt, et Deus faciet quæ vestra erunt.

EPISTOLA CXXVIII.

LAMBERTI AD RADULPHUM NEMENSEM.

Reverendo Patri et domino RADULFO Dei miseratione Remorum archiepiscopo, omnibusque honorandis episcopis et abbatibus Remis in nomine Jesu congregatis, LAMBERTUS sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ qualiscunque minister, disciplinam et sapientiam in Spiritu sancto.

Quoniam complacuit vobis, reverende Pater, pro querela canonicorum nostrorum et domni Henrici Sancti Vedasti abbatis et monachorum nobis mandare ut invitatio abbatis usque in Kalendas Novembris differretur, sicut mandastis factum est, et ex utraque parte collaudatum. Bene valete, reverende Pater, et honorabiles episcopi domini mei, cum omnibus in concilio congregatis, et orate pro me peccatore, et instanter elaborate ut Ecclesiis nostris non illam quam mundus dare potest, sed illam quæ exsuperat omnem sensum, videfiet angelorum et hominum, Deo miserante et Spiritu sancto cooperante, pacem per vos nos gaudeamus consecutos.

EPISTOLA CXXIX.

GUALONIS PARIISIENSIS AD LAMBERTUM.

Domino et amico suo LAMBERTO Dei gratia Atrebatensium episcopo, GUALO Parisiensis presbyter, salutem.

Sicut in litteris vestris præmisistis, quod omnis Ecclesia in fide ac sacramentorum celebratione et orthodoxorum Patrum institutione horas canonicas frequentando sanctæ Romanæ, catholicæ et apostolicæ concordare debet Ecclesiæ, juxta petitionem vestram, quantum de his Romæ positus et vidi et audi vi et ad memoriam reducere potui, presentibus apicibus annotare curavi. Clerici Romani nullo tempore neque in adventu Domini seu in vigiliis vel in quadragesima ad primam, sextam, et nonam horam preces dicere consueverunt, sed post capitulum, responsorium, versum *Kyrie eleyson, Christe eleyson, Kyrie eleyson*, statim collectam sine *Pater noster* dicunt. Hoc etiam in omnibus festis faciunt. In matutinis vero et vespertinis horis tantum *Pater noster* cum capitulis *Miserere mei Deus* prostrati dicunt; sed *Kyrie*

et *et* *et* ter repetito sequitur *Benedicamus Domino*. Denique papam eandem quam canonici regulares in partibus istis tenent consuetudinem in cellula sua tenere sciatis, excepto quod in festis diebus in octavis ante collectam ter dicitur *Kyrie eleyson*, in nocte autem nativitatibus Domini sine *Domine, labia mea aperies*, et sine *Deus, in adjutorium meum intende*, et sine invitatorio ab antiphona et psalmo incipientes, novem lectiones faciunt, quas vigiliam vocant. Finita autem nona lectione sine responsorio, sine laudibus collectam dicunt. Et sciatis quod nunquam Romani post nonam lectionem in festis diebus responsorium cantant, sed statim *Te Deum laudamus* incipiunt. Et in aliis diebus similiter post tertiam lectionem responsorium non dicunt; sed dicto versu sequitur *Deus in adjutorium* et cætera in matutinis laudibus dicenda. Arbitror hanc talem inolevisse consuetudinem quoniam soliti erant extremam lectionem populo semper exponere. Post vigiliam autem in nocte natalis Domini de qua supra diximus matutinas sicut nos faciunt, et primam missam sicut nos interserunt. A dominica qua cantatur *Judica me Deus* ad introitum non dicunt *Gloria Patri*, sicut nec nos dicimus. In cæna vero Domini horas diurnas sine antiphona, sine responsorio ita terminant. Ille qui præest in choro dicit: *Christus factus pro nobis Patri obediens usque ad mortem*. In sexta feria majore additur, *mortem autem crucis*. In Sabbato sancto adjungitur, *propter quod et Deus exaltavit illum, et dedit illi nomen quod est super omne nomen*. Hæc breviter prout memorie potuerunt occurrere respondimus. Cætera quæ non erunt notitiæ vestræ recognita, si quando Deus colloqui concesserit, quod optamus, secundum inquisitionem vestram pleniter elucidabimus.

EPISTOLA CXXX.

ROBERTI NANNETENSIS AD LAMBERTUM.

Venerabili LAMBERTO Atrebatensium episcopo, ROBERTUS Nannetensis episcopus, æternæ vitæ gaudia. Audivimus quod quidam noster compatriota Thietboldus nomine gratia studii digressus sit in alienas partes, et in præsentiarum apud vos moram facit; cui quidam vestratum, ut ad nos perlatum est, stimulante invidia, falsitatis quidem crimen imponunt, alii dicentes illum monachum fuisse, alii in homicidium incidisse, alii vero tale quid propter quod adnotatur exsilio perpetrasse. Porro nos sub vero testimonio vestræ innotescimus excellentiæ et testificamur ipsum non solum his supradictis haud irretitum criminibus, imo legitime natum, nobilibus ac laicalibus parentibus progenitum, nec ullo criminali involutum quo minus debeat ad cujuscunque dignitatis apicem promoveri. Ut autem obtreptantium et invidorum linguæ in eum obmutescant, ipsum commendamus, et a quolibet catholico ordinari episcopo cum formata concedimus epistola; in qua ad totius remotionem ambiguitatis prima Græce scripta elementa Patris et Filii et Spiritus sancti II, I, A, primam quoque nominis apostoli Pe-

tri littera II, primam nominis mei P, secundam vestri A, tertiam vero nominis ejus quem commendamus Θ, quartam civitatis nostræ intromisimus N, quintam vero indictionis quæ nunc temporis habet numerum E breve; quæ in unum collecta explent numerum DCCIII. Addidimus etiam XCVIII numerum, qui secundum Græca elementa AMEN designat.

EPISTOLA CXXXI.

PASCHALIS II AD LAMBERTUM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Abbatem Sancti Vedasti cum venisset ad nos, etc. *Vide in Paschali, Patrologiæ tom. CLXIII.*

EPISTOLA CXXXII.

EJUSDEM AD EUMDEM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

Querimonias clericorum vestrorum adversus monachos Sancti Vedasti, etc. *Vide ibid.*

EPISTOLA CXXXIII.

EJUSDEM AD EUMDEM.

PASCHALIS episcopus, servus servorum Dei, venerabili fratri LAMBERTO Atrebatensi episcopo, salutem et apostolicam benedictionem.

De mota burgi veteris et novi burgi quantitate, etc. *Vide ibid.*

EPISTOLA CXXXIV.

LAMBERTI AD PASCHALEM.

Reverendo Patri et domino PASCHALI papæ, LAMBERTUS sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ servus inutilis, debitam cum orationibus reverentiam.

Placuit, reverende Pater, etc. *Vide ibid.*

EPISTOLA CXXXV.

EJUSDEM AD EUMDEM.

Reverendo Patri et domino PASCHALI papæ, LAMBERTUS sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ qualiscunque minister, debitam cum orationibus reverentiam.

Suscipimus, domine Pater, etc. *Vide ibid.*

EPISTOLÆ CXXXVI-CXXXVIII

PASCHALIS PAPÆ AD LAMBERTUM.

(*Vide inter Epistolas Paschalis, Patrologiæ t. CLXIII, sub. numm. 369, 370, 249.*)

EPISTOLA CXXXIX.

LAMBERTI AD HENRICUM VEDASTENSEM, ALBERTUM HASNONIENSEM, FULCARDUM MARCIANENSEM.

LAMBERTUS Dei miseratione Atrebatensis episcopus, dilectis in Christo fratribus atque abbatibus HENRICO Vedastensi, ALBERTO Hasnoniensi, FULCARDO Marcianensi, per eam quæ in Christo est obedientiam ad æternam pervenire lætitiæ.

Scire volumus dilectionem vestram nos et episcopum Tarvanensem litteras nuper ab apostolica sede suscepisse quæ nobis injungunt ut canonicis sanctæ Turnacensis Ecclesiæ et monachis Sancti Martini Turnacensis monasterii diem et locum co-

stituere ubi querimoniam quæ diu inter eos agitur diligenter auditam remota appellatione ad debitum finem per Dei gratiam perducere studeremus. Nos vero, licet inviti, pro gravis et diutinæ infirmitatis nostræ timore, hujus negotii actionem apostolica auctoritate suscipientes, eadem auctoritate mandamus et fraternitati vestræ injungimus quatenus remota omni occasione XIII Kal. Augusti ante horam diei tertiam apud Capi castellum strenui militis domini Roberti Peronensis nobis et causis sanctæ Romanæ Ecclesiæ in consilium et auxilium adesse non negligatis. Bene valete in Domino semper, et orate pro nobis.

EPISTOLA CXL.

EJUSDEM AD SIGERUM TURNACENSEM ABBATEM.

LAMBERTUS, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, dilecto in Christo fratri SIGERO Turnacensis monasterii abbati omni que congregationi sibi commissæ, per justitiæ semitas semper incedere et in omnibus actis suis Deo placere.

Scire volumus dilectionem vestram nos litteras ab apostolica sede nuper suscepisse quæ nobis injungunt ut vobis et canonicis sanctæ Turnacensis Ecclesiæ diem et locum constituamus ubi querimoniam quæ diu inter vos et prædictos canonicos agitur diligenter auditam remota appellatione ad debitum finem deducere studeamus. Eadem ergo sedis apostolicæ auctoritate qua, licet inviti, pro timore gravis et diutinæ infirmitatis monemus, hoc facere cogimur, et præcipimus vobis quatenus XIII Kal. Augusti ante horam diei tertiam apud Capi castellum strenui militis domini Roberti Peronensis adesse non differatis. Bene valete, et orate pro nobis.

EPISTOLA CXLI.

AD GOTHERUM DECANUM TURNACENSEM ET G. PRÆPOSITUM.

LAMBERTUS Dei miseratione Atrebatensis episcopus, dilectis in Christo fratribus domno GOTHERO Turnacensis Ecclesiæ decano et G. præposito, æternam in Domino salutem.

Licet nuper pro timore nostræ gravis et diutinæ infirmitatis querimoniæ vestræ causam, quæ inter vos et Sancti Martini Turnacensis monasterii monachos jam diu versatur, inviti susceperimus agenda, nunc tandem apostolicæ sedis auctoritate constricti mandamus et præcipimus vobis quatenus XIII Kal. Augusti ante horam diei tertiam apud Capi castellum strenui militis domini Roberti Peronensis ad causæ vestræ actionem vos præsentare procuretis. Bene valete, et orate pro nobis.

EPISTOLA CXLII.

FRATRUM TURNACENSIS ECCLESIE AD LAMBERTUM

Domino suo domno LAMBERTO, Dei providentia Atrebatensis Ecclesiæ episcopo, venerabili GOTHERUS decanus cum cæteris fratribus Turnacensis Ecclesiæ orationum suffragia et non, indebitæ fidelitatis obsequia.

Ecclesia nostra non immemor quam pio, quam paterno affectu in causa quam adversus mona-

chos Sancti Martini habuimus nobis subvenistis, paternitati vestræ dignas rependit gratias. Quia vero nos et nostra in posterum infestari pertimescimus, sanctitatem vestram sollicitè exorantes petimus ut qualiter arbitrii vestri decretum litem inter nos et monachos terminavit scripto et sigilli vestri auctoritate nobis corroboraretis. Valete.

EPISTOLA CXLIII.

Concordia inter canonicos Tornacenses et monachos Sancti Martini.

In nomine unius veri ac summi Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Ego LAMBERTUS sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ presbyter humilis rogatus a dilectis in Christo fratribus sanctæ Turnacensis Ecclesiæ filiis ut eis de querimonia inter eos et monachos Sancti Martini in suburbio constituto habita scriptum faceremus, quatenus eorum causa definita in posterum munirentur. Nos vero considerantes eorum petitionem honestam esse et quod sapienter sibi et paci Ecclesiarum providerent et consulerent, libenter eam suscepimus finiendam. Qualiter autem negotium istud tractandum nobis impositum fuerit, non fastidiosis auditoribus sed benevolis lectoribus insinuare charitatis studio non refugimus. Dominus itaque Paschalis secundus litteras ab apostolica sede mihi et venerabili Morinorum episcopo Joanni direxit; in quibus nobis injunxit ut canonicis sanctæ Turnacensis Ecclesiæ et monachis Sancti Martini Turnacensis monasterii locum competentem constitueremus ubi querimoniam eorum diu et vehementer exagitata, diligenter examinata, penitus decidere studeremus, et remota appellatione debitum illi finem imponeremus, ut nullus deinceps per Dei gratiam huic querimoniæ locus relinqueretur. Nos ergo tanta auctoritate constricti et edocti, tandem largiente Domino in pago Viromandensi et episcopatu Noviomensi, apud Capi castellum in ecclesia Sancti Medardi gloriosi confessoris Christi XVI Kal. Augusti convenimus; ibique in præsentia episcoporum, archidiaconorum, abbatum, et religiosorum clericorum, primo omnium prædicabiliter et multum studiose rogavimus canonicos Turnacenses et monachos, optionemque eis dedimus quatenus, sicut filii dilectionis, et quorum conversatio in cælis esse debet, si contra sacros canones et statuta Patrum alter alterius reprehensibiliter res usurpassent, pro Dei timore suaque salvatione omnino dimitterent. Ubi cum nihil perfecissemus, audita querimonia canonicorum et responso monachorum, rursus commonefecimus eos ne tam damnosæ animabus contentioni diutius inservirent, sed fraternam potius et Christianæ perfectionis pacem inter se componere studerent. Cum autem ad integrum nos audire noluisent, secessimus in partem, et accepto consilio venerabilium fratrum, capitulum etiam beati Petri præ manibus habentes quod dedit in conspectu totius sanctæ Romanæ Ecclesiæ in die ordinationis sancti Clementis: *Si qui ex fratribus*

negotia habent inter se, apud cognitores sæculi non A *judicentur, sed apud presbyteros Ecclesiæ quidquid illud est dirimatur, et omnino obediant statutis eorum; et illud beati Pauli apostoli: In promptu habemus ulcisci omnem inobedientiam; et rursus in conventu residentes et prædictorum apostolorum auctoritatibus præmuniti, domni quoque Paschalis papæ præcepto instructi, huic tam perniciosæ et amaræ altercationi talem imposuimus finem, paci et concordiæ atque indulgenti congruentem, quatenus monachi hortum suum et quod in orto excolerent absque reclamatione et alicujus dominationis redhibitione possiderent; excepto si olea horti vel fructus arborum et cætera hortularia venundarentur, tunc de venalibus decimum canonicis darent. Decimam vero fabarum, leguminum, et frugum, orium quoque et porcorum et animalium de parochia sanctæ Turnacensis Ecclesiæ canonicis pacifice et absque omni retractatione darent. Sepulturam vero monachis et eorum conversis liberam canonici concessere hac conditione interposita ut nullum de parochia Turnacensi, nullum de canonicorum parochianis propriis, nullum etiam de paribus et casatis episcopi, nullum vero de paribus et casatis pertinentibus sive ad urbem sive ad castellum aliquo modo monachi præsumerent in suo cæmeterio sepelire nisi permissu et licentia canonicorum. Hanc autem pacis modificationem auctoritate Dei omnipotentis et beatorum apostolorum Petri et Pauli et domni Paschalis papæ et nostri conventus alterutrum firmiter tenendam statuimus. Et si quis eam qualibet occasione deinceps perturbaret, et ligni Dei omnipotentis incurreret et gratiam apostolorum Petri et Pauli amitteret et canonum severitati sicut reus et infamis subiaceret quoadusque pro tanto commisso dignos pœnitentiæ fructus faceret. Ut autem hoc nostrum constitutum perenni tempore stabile et inconvulsam permaneat, testes monachos et fideles in quorum præsentia datum est annotare procuravimus.*

Domnus Joannes Morinorum episcopus interfuit et huic instituto assensit. Domnus Baldricus Noviomensium et Turnacensium episcopus interfuit et huic instituto assensit. Domnus Odo Cameracensis episcopus interfuit et huic instituto assensit. Clarendoldus Atrebatensis archidiaconus, Robertus Ostrevandensis archidiaconus, Henricus Sancti Vedasti Atrebatensis abbas, Albertus Hasnoniensis, Fulcardus Marcianensis, Richardus de Monte sancti Eligii, Cono presbyter de Arida Gamantia de titulo Sanctæ Trinitatis, item Odo religiosus eremita et Presbyter de Arida Gamantia de titulo sanctæ Mariæ semper virginis dominæ nostræ.

Canonici et presbyteri de sede pontificali: Odo præpositus et presbyter, Anastasius cantor et presbyter, Rotgerus presbyter, Balduinus presbyter, Drogo oconomus, Gualterus Duacensis, Hugo filius Balduini, Gerardus decanus de castello Sancti Ve-

dasti, Adso presbyter de Bethunia, Hugo præpositus de Bethunia, Balduinus decanus de Sancto Albino, Adam presbyter de eodem titulo, Honoratus presbyter de domno Medardo.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus interfui et huic prædicto instituto assensui, et ut in memoriam teneatur, scripto et meæ humilitatis sigillo signari feci.

Actum apud Capi in ecclesia Sancti Medardi gloriosi confessoris et episcopi, xvi Kal. Augusti, iudictione 1, Incarnationis Dominicæ anno 1108, pontificatus autem domni Paschalis II papæ nono.

EPISTOLA CXLIV.

LAMBERTI AD PASCHALEM PAPAM.

Reverentissimo domino et Patri Patrum Paschali papæ, LAMBERTUS, sanctæ Atrebatensis Ecclesiæ servus inutilis, debitam cum orationibus reverentiam.

Lator præsentium G. Turnacensis Ecclesiæ præpositus in præterita ætate ab apostolatu vestro detulit litteras mihi et venerabili Morinorum episcopo Joanni, in quibus mandastis nobis quatenus canonicis Turnacensibus et monachis Sancti Martini de suburbio eorum locum competentem constitueremus ubi utrorumque querimonia diligenter examinata, eam penitus decidere studeremus et remota appellatione debitum finem imponeremus, ut nullus per Dei gratiam querimonia locus ulterius relinqueretur. Nos vero, licet gravi infirmitate fatigati et detenti, tamen cum Dei auxilio et venerabilis episcopi Morinensis et clericorum nostrorum consilio providimus locum habilem ad quod mandastis faciendum. Ibi ergo cum multum et diu fatigaret nos Turnacenses canonici et monachi et eorum prelocutores, tandem divina propitiante misericordia, vestræ quoque auctoritatis obedientia, condonatis sibi alterutrum et damnis rerum et rancoribus animorum, in osculo pacis et Christianæ dilectionis in præsentia episcoporum Turnacensis et Cameracensis necnon et abbatum et religiosorum clericorum et laicorum prædictos canonicos et monachos abire in pace permisimus. Antequam autem conventus noster solveretur, rogati sumus a clericis Turnacensibus ut pactum et concordiam inter eos et monachos factam, ne in posterum alicujus maligni malitia vitaretur aut corrumpere, scripto nostro eam confirmaremus, quod et nos fecimus. Monachis autem nullum scriptum fecimus, quia ut faceremus rogati non fuimus. Sugerimus autem serenissimæ et dilectissimæ nobis sanctitatis vestræ justitiæ ut causam hanc sic agatis quatenus ab omnipotenti Deo bonam justitiæ mercedem suscipiatis et apud Turnacensem clerum et populum qui valde numerosi est, vestræ dignitati et religiosæ speculationi damna laudis non acquiratis. Bene valete, sanctissimæ et dulcissime Pater in Domino Jesu Christo Salvatore nostro; et adjvate sanctis ora-

tionibus vestris ut ineffabilis omnipotentis Dei misericordia me peccatorem a peccatis absolutam de A carcere et tenebris hujus vite et de lacu miserie et de luto facis educere dignetur.

III.

PRIVILEGIA CONCESSA A LAMBERTO.

BALUZ. *Miscell.* ed. Luc. II, 158.

I.

Pro monasterio S. Dionysii Remensis.
(Anno 1097.)

In nomine sanctæ et individuæ Trinitatis, Patris et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus.

Dulcissimis petitionibus tuis et Ecclesiæ cui præesse dignosceris satisfaciens, dilectissime frater et filii Hugo abba venerabilis congregationis iuictissimi martyris beati Dionysii Remensis, pro peccatorum nostrorum redemptione tibi tuisque successoribus in eo quo es loco et ordine sub regula sancti Augustini militantibus sine aliqua turpis lucris exactione altare de Aix non solum concedimus, verum etiam qua præsidemus auctoritate liberaliter in perpetuum confirmamus. Salvo in omnibus Atrebatensis episcopi jure et redditibus ejus, et archidiaconi ministrorumque ejus. Si quis autem post hanc nostram definitionem manu sacrilega ab Ecclesia cui Deo disponente annuimus auferre attentaverit, vel ingeniosis machinamentis contra ea ire præsumpserit, cum Simone Mago anathema sit. Prædictus vero dominus Hugo abbas et omnis ejusdem loci successor ejus abbas, si ad synodum Atrebatensis episcopi fuerit invitatus, adveniet. Et si talibus negotiis detentus et intentus fuerit pro quibus advenire non potuerit, per quemdam canonicorum suorum, nisi annuente episcopo remanserit, causas synodalis excusationis transmittet. Hanc etiam affectionem inter Atrebatensem et Remensem gloriosissimi videlicet martyris beati Dionysii ecclesiam inconvulsa stabilitate concedimus quatenus Remenses, audito episcopi obitu, exsequias illius fraterne celebrare non differant, necnon anniversarium ejus perenniter custodiant, et Atrebatenses de abbate Sancti Dionysii similiter faciant. Nos siquidem hujus pagine auctoritatem ratam et inconvulsam permanere voleantes, in præsentia subscriptorum testium eam consignavimus. S. domni Joannis archidiaconi Atrebatensis. S. domni Clareboldi Obstrevandensis archidiaconi. S. domni Aloidii abbatis de Sancto Vedasto. S. domni Joannis de Monte Sancti Eligii abbatis. S. domni Odonis præpositi Sanctæ Mariæ. S. domni Guiberti decani. S. Anastasii cantoris

B Sancti Roberti Magistri. S. Gualteri custodis. SS. canonicorum Beatæ Mariæ Herberti, Balduini, Algisi, Hugonis, alterius Hugonis, Roberti, alterius Roberti, alterius Balduini, Gerardi, Arnoldi, Radulfi, Bertulfi, Algisi, Andreæ, Petri. S. domni Cononis de Sancta Trinitate. S. Mascelini archipresbyteri. S. Drogonis Albinacensis præpositi. Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hoc libertatis donativum relegi et subscripsi, et in nomine Patris et Filii et Spiritus sancti † propria manu confirmavi.

Actum Atrebatim in synodo anno Dei Christi 1037, Indictione v, Nonis Februarii, anno autem pontificatus domni Lamberti Atrebatensis episcopi, quarto.

II.

Pro monasterio Elmonensium.
(Anno 1097.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen. Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus desideranti animo cupiens eradicare omnem Simoniacam hæresim a nostra diocesi, satisfaciens precibus domni Hugonis venerabilis abbatis Elmonensis cœnobii de titulo Beati Stephani protomartyris et gloriosi Sancti Amandi cæterorumque fratrum ejusdem Ecclesiæ, hæc altaria, scilicet de Sealdino, de Lurcio, et de Ruoth, et de Bulciniolo, et de Dieraco, quæ hæctenus personaliter tenuerant, pro peccatorum nostrorum remissione successorumque nostrorum episcoporum prænominatæ congregationi liberaliter possidenda, remota omni simulacra exactione, in perpetuum confirmamus; ea tamen conditione ut, defunctis presbyteris locorum illorum, idonei ab abbate ad episcopum deducantur, eisque cura animarum ab episcopo gratis impendatur. Salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi et redditibus ejus, et consuetudinibus archidiaconi sui et ministrorum ejus. Si qui vero post hanc nostram definitionem prædictam hæresim eradicatam replantare præsumpserit, vel pro tali negotio pecuniam exegerit, dator et acceptor cum Simone hæretico anathema sit. Prædictus autem dominus Hugo abbas, sed et omnis Elmonensis cœnobii successor ejus abbas, si ad synodum ab Atrebatensi episcopo fuerit invitatus, adveniet. Et si talibus negotiis detentus et intentus fuerit pro quibus advenire non potuerit, per quemdam monachorum suorum, nisi an-

nuens episcopo remanserit, causas et canonice et synodalis excusationis transmittet. Obedientarius vero altarium supradictorum monachus synodis semper intererit. Hanc etiam affinitatem inter Atrebatensem et Elnonensem Ecclesiam inconversa stabilitate concedimus quatenus Elnonenses, audito episcopi obitu, exsequias illius fraterne celebrare non differant, et Atrebatenses similiter de abbate sancti Amandi faciant. Nos vero istius paginæ auctoritatem ratam et inconversam permanere volentes, eam in præsentia subscriptorum testium consignavimus. S. domni Clareboldi Obstrevandensis archidiaconi. S. domni Joannis archidiaconi Atrebatensis. S. domni Odonis Sanctæ Mariæ præpositi. S. domni Galsberti decani. S. domni Anastasii cantoris. S. domni Gualteri custodis. S. domni Roberti magistri. S. Mascelini Atrebatensis archipresbyteri. S. Amalrici decani de Masten. S. Joannis de Duaco decani. S. domni Aloldi venerabilis Sancti Vedasti abbatis. S. domni Joannis de Monte Sancti Eligii abbatis. S. domni Alberti Hasnoniensis abbatis. S. domni Richardi Marcianensis abbatis. S. domni Hamerici Aquiciniensis abbatis. S. domni Raineri Cameracensis abbatis de Sancto Sepulcro. S. domni Goiffredi abbatis Sancti Andree de Novo Castello Cameracensi. S. domni Geroldi Hamensis abbatis de territorio Tarvanensi.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hoc libertatis donativum regei, subscripsi † et in nomine Patris, et Filii et Spiritus sancti confirmavi.

Actum Atrebatum in synodo in basilica Beatæ Mariæ semper virginis Dominiæ nostræ, anno videlicet Dei Christi 1097, Indictione v, xii Kal. Novembris, anno autem pontificatus domni Lamberti Atrebatensis episcopi quarto.

III.

Pro ecclesia apostolorum Petri et Pauli in monte S. Eligii.

(Anno 1097.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti unius veri et summi Dei. Amen.

Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus suis successoribus præsentis vitæ lætitiâ et futuræ gloriæ.

Legimus in gestis pontificum Atrebatensis Cameracensisque Ecclesiæ domnum Fulbertum earundem urbium episcopum corpus beati Vindiciani de terra elevasse, eoque in loco, qui mons videlicet Sancti Eligii dicitur, ecclesiam, priore destructa, reedificasse de titulo apostolorum Petri et Pauli, ubi clericos octo et stipendia unde viverent constituit, et eos hac libertate donavit, ut nullius potestati subjacerent nisi solius episcopi. Post mortem vero ejus cœperunt dietim a servitute Dei tepere, ecclesiæque usque ad tempus domni Lietberti episcopi declinare. Quam destructionem ipse vir misericordiæ ægre ferens, ut ita dicam, alter Samaritanus, ejus miseriam condonavit, ac secum tractare quomodo id in melius repa-

raretur cœpit. Cui consilium tali negotio congruum ille ministravit qui hoc velle cordi ejus infundit. Nam ibi clericos regulares de communi viventes suorum consilio fidelium ordinavit, eisque abbatem suæ professionis præfecit. Unde facto privilegio suos precatos est successores ut eos proveberent et fierent adjutores. Libertatem quoque ecclesiæ ac possessionum suarum denuo confirmavit, et altare de Hucin ea conditione ibi dedit ut singulis annis in festivitate sancti Remigii xii denarios solvat, et deinceps ab omni redemptione liberum fiat. Altare quoque de Hodricourt ita dedit ut sine persona permaneat. Dominus quoque Gerardus prædecessor meus successorque suus in Novilla et Mediana villa sine personis dedit altaria, salvo jure episcopi et redditibus ejus et consuetudinibus archidiaconi ejus. Hæc omnia ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus tibi, reverendissime frater et fili Joannes abba, omnibusque in eo quo es loco et ordine propter religionem tuam successoribus tuis religiose et communiter victuris, sicut superius determinatum est, firma et inconversa permanere concedo. Concedimus etiam suo in tempore, cum opus fuerit inibi canonicis religiose et absque proprietate viventibus, cum consilio et auctoritate Atrebatensis episcopi, licentiam eligendi juxta timorem Dei et sacros canones magistrum et abbatem. Quod si hujusmodi officii idonea persona ibi inventa non fuerit, assensu episcopi sui et consensu eligent de alio monasterio virum religiosum ordinis et professionis suæ in magistrum et abbatem sibi præficiendum. Post hæc vero deducatur ad episcopum, et suscipiat de manu ejus temporale beneficium loci et curam animarum et abbatis benedictionem. Hæcque beneficiis altare de Rebroniis precatu domni Clareboldi militis adjungo, ita ut duos tantum solidos in cœna Domini ad servitium episcopi persolvat, de cætero totum redigatur sub abbatis dominio.

Hujus rei testes domnus Johannes archidiaconus, domnus Clareboldus Archidiaconus, Odo præpositus, Wibertus decanus, fratresque cæteri totius congregationis Sanctæ Mariæ semper virginis. Dominus igitur Clareboldus hujus rei hortator nullum aliam penitus hæredem facere volens quam Ecclesiam Rebroniensem, totam quam in vicinio habebat hæreditatem ibi dedit, ita ut ipse supradictus abbas ad honorem Dei et sanctæ Mariæ semper virginis ipsam locum per clericos suos detineret, et prout res exterior augetur, servitium Dei intus cresceret. Dedit videlicet in Baraflo integrum molendinum et unam carruæ terram et quinque hospites, et in Dabellucurt quartam partem et silvam ibi adjacentem. Hujus rei testes duo iterum archidiaconi, Johannes videlicet et Clareboldus, et totus Ecclesiæ Atrebatensis conventus, domnus quoque Aloldus abbas Sancti Vedasti, Philippus frater comitis Roberti, Clementia comitissa Flandrensium, Robertus advocatus, Baldricus de Colhem, Frumoldus de Jusula.

Hoc igitur datum et si quis aliud legitime dederit, qui usurpare præsumpserit et in pravos usus redigere attentaverit, canonicæ excommunicationi subiaceat.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hoc libertatis donativum relegi et subscripsi, et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi.

Actum Atrebatu in synodo in basilica Beatæ Mariæ semper virginis Dominæ nostræ, anno videlicet Dei Christi 1097, indictione v, xii Kal. Novembris, anno autem pontificatus domni Lamberti Atrebatensis episcopi quarto.

IV.

Privilegium Cononi presbytero concessum.
(Anno 1097.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti unius veri et summi Dei. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus gaudens de religiosa conversatione tua, reverentissime frater et compresbyter Cono, desiderio desideramus paci et quieti tuæ tam præsentibus temporibus quam et futuris providere. In adventu enim tuo et bonæ memoriæ domni Heldemari magistri et consacerdotis tui in Arida Gamantia in parochia nostra quæ dicitur Rochennias locum vobis ad serviendum Deo elegistis, qui, sicut aliquando fugiendus velut spelunca latronum fuit, nunc per Dei visitationem et tuam et fratrum tecum habitantium factus est refugium et solatium ibi transeuntium. Unde et te in eo quo es loco et ordine et successoribus tuis religiose et canonicè inibi victuros hac donamus libertate ut tantum episcopo respondeatis et in manu ejus in libertate spiritus permanentis. Contradimus etiam tibi et per te legitimis successoribus tuis cum fratribus inibi religiose et absque proprietate viventibus atque victuris in augmentum pacis et quietis loci tui prædictam parochiam de Rochennies sub respectu xii denariorum in cœna Domini ad servitium episcopi. Si autem aliquando, quod absit, antiquo hoste instigante, et prædicto loco vel parochiæ tale quid acciderit pro quo reconciliatio necessaria fuerit, tibi legitimisque successoribus tuis vice nostra, accepta aqua sanctificationis et reconciliationis, ut ea reconcilies religioni vestræ annuimus. Si autem prædictus locus largiente Domino ad tantam copiam rerum et servorum Dei ibi commorantium excreverit ut prælatum eligere debeant, liberam habeant potestatem, cum consilio et auctoritate Atrebatensis episcopi eligendi sibi magistrum et dominum juxta timorem Dei et instituta sanctorum canonum. Postmodum vero deducatur ante episcopum, et accipiat temporale beneficium loci et curam animarum et prælacionis benedictionem. Rogamus ergo in Domino tam præsentibus fratres nostros quam et successoribus episcopos nostros et sanctorum canonum auctoritate interdicens et nostra ne quis hoc donativum libertatis violare aut corrumpere præsu-

mat. Si quis scienter hujus nostræ institutionis privilegium infregerit, excommunicationi subiaceat quoadusque resipuerit et Ecclesiæ Dei satisfecerit. Fiat, fiat. Ut autem perenni tempore hoc decretum firmum et stabile maneat, testes fideles adnotare curavimus. S. domni Joannis Atrebatensis archidiaconi. S. domni Clarebaldi Obstrevandensis archidiaconi. S. domni Aloldi Sancti Vedasti abbatis. S. domni Hamerici Aquicinensis abbatis. S. domni Alberti Hasnoniensis abbatis. S. domni Richardi Marciensis abbatis. S. domni Joannis sancti Vindiciani abbatis. S. Odonis præpositi Sanctæ Mariæ semper virginis. S. domni Wiberti decani. S. Roberti magistri. S. Anastasii cantor. S. domni Gualteri custodis. S. Mascelini archipresbyteri. S. Johannis de Duaco decani. S. Balduini decani. S. Adsonis decani de Bethunia. S. Johannis decani de Castello. S. Joannis decani de Dangevilla.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hoc libertatis donativum relegi et subscripsi, et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi.

Actum Atrebatu in synodo in basilica Beatæ Mariæ semper virginis Dominæ nostræ, anno videlicet Dei Christi 1097, indictione v, xii Kal. Novembris, anno autem pontificatus domni Lamberti Atrebatensis episcopi quarto.

V.

Pro monasterio S. Vedasti.
(Anno 1097.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti unius veri ac summi Dei. Amen.

Cum inter cætera præceptorum Christianæ religionis summopere commendetur ramus uterque charitatis, Dei videlicet amor et proximi, nisi proximum erigamus, jumento salutis circumferamus ad exemplum illius Samaritani, non promerebimur gratiam hujus sanctæ dilectionis. Merito siquidem caritas debet amplecti quam divina providentia tantoperè commendare studuit. Hæc namque per legem, per prophetas mundo prius innotuit, quam ut altius Dei Filius commendaret, in tempore gratiæ visibilis apparens in sole tabernaculum suum posuit. Et quoniam caritas loquitur, *Omni petenti te da*, et viscera charitatis semper carent inopia, nos oportet elaborare petentibus hilariter administrare prout ratio dictabit et æquitas. Quare ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus sæpe et multum imploratus, satisfacere volui dulcissimis precibus domni Aloldi venerabilis abbatis Atrebatensis cœnobii de titulo gloriosi confessoris Christi Vedasti cæterorumque fratrum ejusdem ecclesiæ, ut altaria quæ personaliter tenuerant firmaremus liberaliter possidenda prædictæ congregationi. Unde cum fidelibus nostris communicato consilio, tibi, reverentissime frater et fili abba Alolde, tuisque legitimis successoribus pro peccatorum nostrorum redemptione, sine aliqua turpis lucri exactione, ipsa altaria non solum concedimus, verum etiam qua

præsidemus auctoritate liberaliter in perpetuum ea confirmamus; ea tamen conditione ut defunctis presbyteris illorum locorum, alii idonei ab abbate ad episcopum deducantur, eisque cura animarum ab episcopo gratis impendatur. Salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi et redditibus ejus et archidiaconi ministrorumque ejus. Præterea promittente nobis et profitente abbate sicut primogenito filio nostro in privatis et publicis negotiis Ecclesiæ nostræ et in capitulo et extra fideliter et obedienter se deserviturum, si vocetur ab ecclesia. Hæc autem sunt nominatim altaria, Salgi, Florbaes, Laventies, Felcy, Vi, Conlehan, Remchendencourt, Afceel, Hadas, Mons, Noville, Pabulé, Basilière, Bomvillers, Guarluse, Fiscaw, Bairy, Fontenellis, Ateias, Gaurerle, Fuscariis, Bertricurt, Bigartu, Hambleng, Frasne, Noveville, Iser, Tenluz, Mollancs, Ymercurt. Si quis autem post hanc nostram definitionem manu sacrilega cui Deo disponente annuimus auferre vel pecuniam exigere præsumpserit, dator et acceptor cum Simone hæretico anathema sit. Cujus rei gratia pignus hoc charitatis nobis recompensandum reduci volumus ad memoriam, quatenus audito obitu nostro, exequias et tricesimum nostrum et anniversarium tam præsentibus fratribus et abbatibus eorum perpetualiter celebrare procurent. Et quoniam sancta et salubris est cogitatio pro defunctis exorare, ut a peccatis solvantur, rogamus te, dilectissime filii et venerabilis abba, et omnes successores tuos in eo quo es loco et ordine futuros abbates quatenus in charitate Spiritus sancti, in quo est remissio omnium peccatorum, quod nobis statuimus fieri, hoc idem fiat successoribus nostris in Atrebatensi sede futuris episcopis. Sane quoniam in deterius defluunt tempora, nec actiones humanæ possunt memorari nisi per litteras, hoc libertatis donativum consignari libuit præsentis pagina. Quod ut inconvulsam et sine refragatione permaneat, in augmentum firmitatis testium subscripsimus nomina. S. domni Claremboldi Atrebatensis archidiaconi. S. domni Joannis abbatis de Monte Sancti Eligii. S. domni Alberti abbatis Hasnoniensis. S. domni Emerici abbatis Aquiciniensis. S. domni Rayneri abbatis de Camera-co. S. domni Gaufridi abbatis de Novo Castello. S. domni Adam abbatis de Sancto Auberto. S. domni Odonis Sanctæ Mariæ præpositi. S. domni Guiberti decani. S. Anastasii cantoris. S. Roberti magistri. S. Gualteri custodis. S. Mascellini archipresbyteri. S. Joannis decani d'Agnyville. S. Radulfi decani. S. Asconis decani de Bethunia. S. Guarneri decani. S. Balduini decani de Bapalmis. S. Guagonis decani. S. Joannis de Duaco. S. Gualteri decani PP. S. Arnulfi de Lens PP. S. Bernardi. S. domni Cononis de Arida Gamantia de titulo Sanctæ Trinitatis. S. domni Achardi. S. domni Drogonis.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hoc libertatis donativum relegi, subscripsi et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi.

Actum Atrebatu in synodo in basilica beate Mariæ semper virginis Domine nostræ anno Dei Christi 1097, indictione vi, iii. Idus Octobris, anno autem pontificatus domni Lamberti Atrebatensis episcopi quinto.

VI.

Odoni presbytero et Balduino decano ecclesiam Alulcurtis confirmat.

(Anno 1101.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus gaudens de religiosa conversatione et eremitica vita tua, reverentissime frater et compresbyter Odo, desiderio desideratus paci et quieti tuæ tam presentibus temporibus quam et futuris providere. Unde justis petitionibus tuis et Balduini decani nostri pio affectu prosequentes, et te et successores tuos religiose et canonicè inibi victuros hac donamus libertate ut tantummodo episcopo respondeatis et in manu ejus in libertate spiritus permaneat. Ecclesiam itaque illam quam devoto tua edificavit in loco solitudinis qui dicitur Alulcurtis tibi et successoribus tuis in proposito religionis perseverantibus libere possidendam contradimus, et curam animarum confratrum tuorum eremitarum tibi committimus, et decimam agri eidem ecclesiæ contiguentis, quem fratres tui eremite excolunt, annuimus. Rogamus ergo in Domino tam presentes fratres nostros quam et successores nostros episcopos et sanctorum canonum auctoritate interdiximus et nostra ne quis hoc donativum libertatis violare aut corrumpere præsumat. Si quis scienter hujus nostræ institutionis privilegium infregerit, excommunicationi subiaceat quoadusque resipuerit et Ecclesiæ Dei satisfecerit. Fiat, fiat. Ut autem pereant tempore hoc decretum firmum et stabile maneat, testes fideles adnotare curavimus. S. domni Claremboldi Atrebatensis archidiaconi. S. domni Roberti Obstrebandensis archidiaconi. S. domni Aloldi Sancti Vedasti abbatis. S. domni Alberti Hasnoniensis abbatis. S. domni Hamerici Aquiciniensis abbatis. S. domni Richardi Marciniensis abbatis. S. domni Roberti Molismeusis abbatis. S. domni Sigeri Sancti Petri de Gant abbatis. S. domni Joannis de Monte Sancti Eligii abbatis. S. domni Adam de Sancto Auberto Cameracensis abbatis. S. domni Raineri de Sancto Sepulcro abbatis. S. domni Cononis de Arida Gamantia. S. domni Odonis præpositi. S. Anastasii cantoris. SS. canonicorum Gualteri, Algisi Roberti, Balduini, Rogeri, Gerardi, Andreae, Guimari, Petri, Anselii. SS. decanorum Mascellini, Arsonis, Joannis, Gerardi, Guarneri, Guagonis, Balduini, Radulfi, alterius Joannis. SS. Arnulfi præpositi de Lens et Lictardi et Guagonis canonicorum. SS. Herberti decani, Durandi, Amandi, Gualteri, Odechini canonicorum Duacensium. S. Floberci sacerdotis et personæ altaris de Fiers.

Actum Atrebatu in synodo in ecclesia Beate Mariæ

semper virginis anno Dei Christi 1101, indictione A
ix, xvii Kal. Novembris, anno autem pontificatus
domni Lamberti Atrebatensis episcopi octavo.

Ego Lambertus Atrebatensis episcopus hoc li-
bertatis donativum relegi, signavi, subscripsi †
et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti com-
plevi.

VII.

Privilegium pro ecclesia Linnensi.

(Anno 1106.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti unius
veri ac summi Dei. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis epi-
scopus justis et honestis petitionibus honorabilis
comitis Eustachii et nobilis ejus uxoris Mariæ com-
mitissæ, necnon et matris prædicti comitis Idæ re-
ligiosæ comitissæ acquiescens, quod a ministerio no-
stro exigunt, scire volumus tam præsentibus quam
futuris filiis et fratribus nostris quod in libertate
spiritus Lensensi Ecclesiæ et canonicis ejusdem
Ecclesiæ ex petitione prædictarum personarum ra-
tum et stabile perenni tempore per nostræ auctori-
tatis privilegium confirmasse. Unde omnia illa quæ in
possessionem prædictæ Ecclesiæ sive a principibus,
ut in eorum præceptis et scriptis continetur, sive
a cæteris Dei fidelibus jam prædictæ Ecclesiæ, quæ
cognoscitur ad titulum Beatæ Mariæ semper virginis
dominæ nostræ et Beati Wlganii confessoris a princi-
pio fundata, juste donata et canonice possessa sunt,
sive in posterum concedenda, pondere nostræ auctori-
tatis a canonicis et eorum prælatis disponenda au-
torizamus. Præterea ecclesias Sanctorum Leode-
garii atque Laurentii martyrum et eorum episcopa-
les redditus, sicut prædecessor noster venerabilis et
religiosus episcopus Liobertus ad usus canonicorum
donavit et concessit, nos quoque consequenter
annuimus et concedimus; ita tamen ut presbyteri
qui eis ecclesiis in populo præficiendi sunt per ma-
nam canonicorum sive eorum prælatorum Atreba-
tensi episcopo semper offerantur, et sicut canoni-
cum est de honestate vitæ suo episcopo professionem
faciant, et obedientiam promittant, et sic cura-
ram populi suscipiant et gerant. De decano autem
juxta timorem Dei et auctoritatem sanctorum cano-
num eligendo liberam canonicis concedimus faculta-
tem. De advocato quoque in causis suis, sicut ex
rogatu et permissu comitis cognovimus, quem vo-
luerint et quandiu voluerint et non ulterius, cano-
nici hunc talem habeant advocatum. Ne autem ali-
qua dubietas aut ignorantia possessionum jam sæ-
peditæ ecclesiæ renascatur, rerum mobilium et
immobilium dona subternotari præcipimus. Teloneum
in eadem villa liberum, et ab ipsis solummodo ca-
nonicis dari vel auferri debeat, et nihil amplius inde
ipsi comiti accipere liceat quam carrucam vini xviii
modiorum tantummodo. Cambam quoque et furnum,
et apud Becherel molendinum, et apud Guerchin
bodium, ecclesiam quoque de Bethay et Durgi Len-

senses canonici cum persona habeant, et episcopo
ejusque ministris quæ episcopalia sunt persolvant;
mortæque persona, aliquis Lensensium canonicorum
in loco ejus ab episcopo sine omni redem-
ptione restituatur. In villa Guendini tegram ad duas
carrucas et sex hospites et camba et furnum, apud
Guistregungles carrucam terræ et cætera quæ in
charta comitis continentur. Si quis autem in crasti-
num hujus nostræ constitutionis paginam noscens
hujus privilegii dignitatem infringere, minuere, aut
temerare quolibet pravo usu præsumperit, a limini-
bus et a sinu sanctæ matris Ecclesiæ sequestramus;
et si secundo tertiove rationaliter communitus quod
male fecit emendare neglexerit, hunc talem præsum-
ptorem et Christianæ disciplinæ contemptorem vin-
culo canonice excommunicationis subjicimus.

Actum Atrebatu anno Dei Christi 1106, indictione
xiv, vii Idus Junii, anno autem pontificatus domni
Lamberti Atrebatensis episcopi xii, regnante Phi-
lippo rege in Francia, Roberto juniore in Flandria,
Eustachio comite Bononiensium et Lensensium.

In festivitate sancti Dionysii persolvant prædicti
canonici episcopo quinque solidos de Bethay et de
Durgis. Nos siquidem hujus pagine auctoritatem
ratam et inconvulsam permanere volentes in præ-
senta subscriptorum testium eam consignavimus.
S. domni Claremboldi archidiaconi. S. domni Ro-
berti archidiaconi. S. domni Odonis præpositi. S.
domni Anastasii cantoris, Balduini presbyterorum,
Arnoldi, Petri, Rogeri diaconorum, Drogonis, Gi-
rardi, Anselli subdiaconorum. S. domni Gualteri et
Sasqualonis. Ego Lambertus Dei miseratione Atre-
batensis episcopus hoc libertatis donativum relegi,
subscripsi † et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus
sancti propria manu confirmavi.

VIII.

*Privilegium abbatisse Guisendi de Melbedio
concessum.*

(Anno 1106.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti unius
veri et summi Dei. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis epi-
scopus venerabilium fratrum nostrorum petitione et
consilio fretus concedimus tibi, honorabilis in Christo
mibi soror abbatisse Guisendis de Melbedio, et per
te succedentibus in eo quo nunc es loco ordine ab-
batissæ regulariter electis et canonice promovendis
altare de Herem, hac interposita conditione, quate-
nus ad synodum Atrebatensem advenias, ita succe-
dentes tibi abbatisæ, nisi cum licentia episcopi re-
manseritis, aut canonice et synodali excusatione.
Adjleimus etiam paci et libertati vestræ quatenus
abbatisse Melbediensis idoneum presbyterum ante
præsentiam Atrebatensis episcopi deducat, qui de
honestate vitæ suæ professionem faciat, et canoni-
cam obedientiam promittat, et sic de manu episcopi
curam in populo Dei gerendam gratis suscipiat. Ut
autem nostræ pagine scriptum perenni tempore in-
convulsam et stabile permaneat. testes fideles in

quorum presentia altare predictum Herem absque personatu a nobis concessum est, salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi, et redditibus et consuetudinibus ejus, necnon archidiaconi, et ministrorum ejus, subnotari precipimus. S. Claremboldi Atrebatensis archidiaconi. S. Roberti Obstrevandensis archidiaconi. S. Joannis de Monte Sancti Eligii abbat. S. domni Gerardi. S. Cononis de Arida Gantantia. S. Richardi de Rebroniis. S. Gualteri Atrebatensis canonici, quondam Duacensis castellani. SS. Joannis, Mascelini, Roberti decanorum. SS. Everardi et Rogeri et Guarimundi de Duaco. S. Henrici abbatis de Sancto Vedasto, S. Raineri de Sancto Sepulcro Cameracensis civitatis. Si quis autem hujus nostrae paginae et constitutionis scriptum sciens, contra illud venire, temerare, minuere, aut quolibet ingenii modo infringere praesumpserit, si secundo tertiove commonitus non resipuerit et Ecclesiae Dei satisfecerit, hunc talem praesumptorem et sacrorum canonum contemptorem canonicae excommunicationis severitati ligatum subjicimus.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hujus libertatis donativum relegi, subscripsi † et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi.

Actum anno Dei Christi 1106, indictione xiv, viii Idus Novembris, anno autem pontificatus domni Lambertii xii.

IX.

Privilegium pro monasterio Corbeiensi.

(Anno 1108.)

In nomine unius veri ac summi Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus pro benignitatis tuae dilectione et venerabilium Corbeiensis monasterii fratrum, honorabilis in Christo abba Nicolae, salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi et ministrorum ejus, contradimus tibi et pro te et per te omnibus in quo nunc loco et ordine praesesse dignosceris futuris per Dei ordinationem abbatibus altare de Monciaco sine personatu et ejus appendiciam capellam de Berla absque omni venalitate seu cujuslibet turpis lucri exactione in libertate spiritus possidendum. Adjicimus etiam ut et vestra vestrorumque succedentium abbatum providentia idoneum presbyterum Atrebatensi episcopo praesentet, cui professionem de honestate vitae suae et castimonia, sicut canonicum est, faciat, atque obedientiam promittat, ac deinde curam de manu episcopi in Mociacensi Ecclesia in populo Dei gerendam gratis accipiat. Idem autem presbyter Atrebatensi semper synodo intersit, et redditus synodales et cathedricas consuetudines benigne et hilariter persolvere studeat. Ut autem hujus nostrae constitutionis scriptum stabile et inconvulsum permaneat, fideles testes fratres nostros annotare procuravimus. Claremboldus Atrebatensis archidiaconus, Odo praepositus, Anastasius cantor, Robertus Obstrevandensis archidiaconus, Rogerus presbyter, Wido subdiaconus,

aus, Drogo episcopi oeconomicus, Lavulfus decanus, Mauringus, Robertus filius Ermenfridi, Balduinus, Petrus acolythus.

† Testes Corbeienses : Lambertus presbyter de Sancto Petro, Robertus presbyter de Sancto Joanne, Lambertus Corbeiensis diaconus, Robertus acolythus.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hoc donativum libertatis relegi, subscripsi † et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi.

‡ Datum Corbeiae xix Kal. Februar., indictione prima, anno Dei Christi 1108.

Recitatum est autem Atrebatii in secretario majoris ecclesiae Beatae Mariae semper virginis Dominae nostrae vii Kal. Mart., anno vero pontificatus domni Lambertii Atrebatensis episcopi xiv.

X.

Privilegium pro monasterio S. Petri Baldiniensis

(Anno 1110.)

In nomine unius veri ac summi Dei Patris, et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus, pro humilitatis tuae petitione et Baldiniensis monasterii fratrum dilectione, honorabilis in Christo abba Ansolde, salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi et redditibus ejus, contradimus tibi et per te et pro te omnibus in quo nunc loco et ordine praesesse dignosceris futuris per Dei ordinationem abbatibus altare de Harnes et ejus appendiciam capellam nomine Alnay absque omni venalitate seu cujuslibet turpis lucri exactione deinceps in libertate spiritus possidendum. Adjicimus etiam ut et vestra vestrorumque succedentium ablatum providentia idoneum presbyterum Atrebatensi episcopo praesentet, cui professionem de honestate vitae suae et castimonia, sicut canonicum est, faciat, atque obedientiam promittat, ac deinde curam de manu episcopi in praedicta ecclesia de Harnes in populo Dei gerendam gratis accipiat. Abbas autem de Sancto Petro Baldiniensis coenobii, vos videlicet, reverendo in Christo frater Ansolde, et successores vestri abbates, Atrebatensi synodo interesse non negligant, nisi cum licentia episcopi relaxati fuerint aut archidiaconi ejus, si vices pontificis exsequendo synodum tenuerit. Ut autem hujus nostrae constitutionis scriptum stabile et inconvulsum permaneat, fideles testes fratres nostros annotare procuravimus. Claremboldus Atrebatensis archidiaconus, Herbertus Moriensis archidiaconus, Alboldus abbas de Formosella, Odo praepositus, Robertus praepositus de Insula, Rogerus diaconus, Lambertus Tornanensis diaconus, Guido subdiaconus, Robertus magister, Robertus filius Ermenfridi, Petrus acolythus, Hubardus lector, Balduinus decanus de Batpalmis, Simon frater ejus.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hoc libertatis donativum relegi, subscripsi †

et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi.

Actum anno Dominice Incarnationis 1110, viii Idus Aprilis, indictione iii, anno vero pontificatus domni Lamberti episcopi xv.

XI.

Privilegium Guarini priori de Abbatisvilla concessum.

(Anno 1110.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, unius veri ac summi Dei. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus pro disciplina et religione Cluniacensis monasterii, unde educatus et monachus esse dignoscis, reverende mi frater Guarine prior de Abbatisvilla, concedimus tibi et successoribus tuis de Abbatisvilla prioribus locum nostrum in Behuniensi territorio situm de titulo Sancti Præjecti martyris sub timore Dei et Regula beati Benedicti gubernandum corporaliter et spiritualiter educandum. Adjicimus etiam prædicto loco parochiam nostram nomine Fuscherias, salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi et reddituum ejus et consuetudinibus ministrorum ejus. Scripto etiam nostro confirmamus ut tu et successores tui priores de Abbatisvilla mihi successoribusque meis, sicut in Claromontensi concilio renovatum et constitutum est, dignam exhibeatis obedientiam. Presbyterum autem de parochia Fuscherias Atrebatensi episcopo idoneam adducetis qui professionem faciat, et obedientiam promittat, et sic curam populi Dei de manu episcopi gratis accipiat. Ut autem hujus nostræ constitutionis pagina stabilis et inconvulsa permaneat, fratres nostros fideles et idoneos testes annotare procuravimus. S. domni Claremboldi archidiaconi Atrebatensis. S. domni Roberti Obstrevandensis archidiaconi. S. domni Odonis præpositi. S. domni Anastasii cantoris. S. Baldulni presbyteri. S. Rogeri presbyteri. S. Rogeri diaconi. S. Petri diaconi. S. Drogonis, Anselmi, M. Reani subdiaconorum. S. Sasgualonis et Lamberti acolythorum, et Hubardi lectoris. S. Azonis et Mascelini decanorum. SS. parochialium presbyterorum de Atrebato Alberti, Rogeri, Ebrulli, Iseimbardi.

Actum Atrebatii anno Dei Christi 1110, indictione iii, viii Kal. Augusti, pontificatus autem domni Lamberti Atrebatensis episcopi anno xv.

XII.

Privilegium pro ecclesia S. Petri de Insula.

(Anno 1111.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, unius veri ac summi Dei. Amen.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus pro semper reverenda mihi Ecclesie Beati Petri apostoli de Insula dilectione, pro renovanda quoque et confirmanda fraternam dilectione et mutua societate precam et orationum instantia, pro tua etiam, dilecte in Christo frater Lamberte de Cumines, et quorundam fratrum nostrorum interventione,

PATROL. CLXII.

A concedo ecclesie Beati Petri de Insula altare de Moncels, salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi et ecclesiasticis consuetudinibus, ministrorumque ejus, liberum ab omni turpis lucri exactione; hac interposita conditione, quatenus pro ecclesia Beati Petri vos, dilecte frater Lamberte, qui nunc obedientiaris estis de Moncels, et futuri successoris vestri personarum absque omni emptione et venalitate gratis de manu episcopi suscipiatis, et synodali tempore cathedricos et synodales redditus archidiacono et decano et ministro episcopi hilariter præparare et solvere studeatis, et ad synodum venire non negligatis. Adjicimus etiam ut ecclesia Beati Petri per vos presbyterum idoneum episcopo Atrebatensi præsentet, qui ei obedientiam promittat, et de vite sue honestate, sicut canonicum est, professionem faciat, ac deinde curam in populo de Moncels gerendam gratis suscipiat. Ut ergo hujus nostræ pagine scriptum inconvulsum et stabile permaneat, ad hoc corroborandum fideles et idoneos testes subnotare procuravimus. S. Claremboldi Atrebatensis archidiaconi. S. Roberti Obstrevandensis archidiaconi. S. Odonis præpositi. S. Drogonis decani. S. Anastasii cantoris. S. Roberti scholastici. SS. canonicorum Rogeri et Alalci. SS. decanorum Warneri et Gerardi. SS. Hilvini et Arnaldi de Lens. SS. Petri et Roberti acolythorum.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus hujus nostræ pagine scriptum relegi, subscripsi, et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi. †

Actum Atrebatii anno Dei Christi 1111, indictione iv, pontificatus autem domni Lamberti Atrebatensis episcopi xvii.

XIII.

Gualtero abbati ecclesiam Ambrisne concedit.

(Anno 1111.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, unius veri ac summi Dei.

Ego Lambertus Dei miseratione Atrebatensis episcopus, honorande in Christo abba Gualtere, concedimus tibi ecclesiam nostræ diæcesis nomine Ambrisne, salvo in omnibus jure Atrebatensis episcopi et redditibus ejus, et consuetudinibus archidiaconi ministrorumque ejus. Provocamur enim pro vestra et loci vestri honesta conversatione, tunc etiam quorundam fratrum nostrorum interventione, dare vobis altare et prædictam ecclesiam nostram et per vos omnibus qui in eo quo nunc loco et ordine præesse noscimini, successoribusque vestris abbatibus per gratiam Dei ordinandis et constituendis concedimus. Et, quia de metropoli alienæ provincie, scilicet Rothomagensi, et vos et monasterium vestrum estis, constituendo constituimus, sicut in Chalcedonensi concilio legitur confirmatum, et in Claromontensi concilio a dignæ memoriæ venerabili papa Urbano II est renovatum, quatenus monachus ille quem apud Ambrisnam priorem esse volueritis, mihi futurisque Ecclesie Atrebatensis pontificibus

quantum ad nostram diocesim pertinet, obedientiam et promittat et exhibeat. Adjicimus etiam et providentia vestra et prioris Ambrisenensis idoneum presbyterum Atrebatensi episcopo in populo Ambrisenensi constituendum presentet, qui et predicto episcopo de honestate vite et castimonia sua professionem faciat, et obedientiam, sicut canonicum est, promittat, et sic curam populi Dei gerendam de manu episcopi gratis accipiat. Præterea, quia personam vestram synodo nostræ interesse gravaret, prior Ambrisenensis synodo Atrebatensi interesse non negligat, et cathedralicos et synodales redditus episcopo ministrisque ejus sicut de matrice ecclesia hilariter solvere procuret. Ut ergo hujus nostræ pagine scriptum inconvulsum et stabile permaneat, ad hoc corroborandum fideles et idoneos testes fratres nostros subnotare procuravimus. S. Claremboldi Atrebatensis archidiaconi. S. Roberti Obstrevandensis archidiaconi. S. Drogonis decani. S. Odonis præpositi. S. Anastasii cantoris. S. Roberti magistri. SS. canonicorum Rogeri, Balduini presbyterorum, Rogeri, Petri diaconorum, Hilvini subdiaconi, Sasgualonis et Lamberti acolytorum. SS. plebaliū decanorum Mascelini, Radulfi, Gerardi, et presbyterorum Alberti, Ebrulfi, Guenemari, Joannis, Teiboldi.

Ego Lambertus, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, hujus nostræ pagine scriptum relegi, subscripsi, et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi.

Actum Atrebatæ anno Dei Christi 1114, indictione 17, vii Kalend. Novembris, pontificatus autem domini Lamberti Atrebatensis episcopi anno XVII.

XIV.

Privilegium pro cænobio S. Amandi

(Anno 1112.)

In nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti, unius veri ac summi Dei. Amen.

Ego Lambertus, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, pro humili et diutina petitione vestra, nec non et pro vobis commissæ congregationis Sancti Amandi fratrum dilectione concedo vobis, reverende abba Bovo, altaria et ecclesias cum dotibus suis, videlicet de Bulceng et Masteng et de Helemiis, salvo in omnibus cathedralicis redditibus episcopi et consuetudinibus archidiaconi et ministrorum ejus. Presbytero vero de quolibet loco predicto defuncto sive rationabiliter remoto, provideat abbas Sancti Amandi et procuret alium idoneum presbyterum Atrebatensi episcopo presentare, cui professionem faciat et obedientiam promittat, et sic in populo Dei curam gerendam de manu episcopi gratis accipiat. Vos autem, reverende frater et abba Bovo, omnesque futuri per gratiam Dei abbates in eo quo nunc es loco et ordine præesse dignoscimini, Atrebatensis synodo interesse non negligatis, nisi forte alicui vestrum cum benevolentia episcopi relaxatum fuerit. Ut autem nostræ pagine scriptum inconvulsum et stabile permaneat, fideles et idoneos testes fratres nostros subnotare procuravimus. S. domni Claremboldi Atrebatensis archidiaconi. S. domni Roberti Obstrevandensis archidiaconi. S. domni Odonis Ecclesiæ nostræ præpositi. S. Evrardi sacerdotis, Rogeri diaconi, Guidonis subdiaconi canonicorum. S. domni Richardi abbatis de Monte S. Eligii. SS. decanorum Amalrici, Mascelini, Gerardi. SS. sacerdotum Ebrouini, Balduini, Helgoti. SS. Sasgualonis, Petri canonicorum Atrebatensium. S. Rogeri sacerdotis, et Guiberti diaconi.

Ego Lambertus, Dei miseratione Atrebatensis episcopus, hujus nostræ pagine scriptum relegi, subscripsi, et in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti propria manu confirmavi. †

Actum Atrebatæ anno Dei Christi 1112, iii Idus Aprilis, indictione v, pontificatus autem domini Lamberti Atrebatensis episcopi anno XVIII.

CONCILII CLAROMONTANI

Anno Incarnationis 1095, tempore Urbani II papæ, anno ejus vii, Philippi Francorum regis xxxvi, congregati,

CANONES

COLLIGENTE LAMBERTO ATREBATENSIS EPISCOPO (5).

(LABBE, *Concil.*, t. IX, p. 506.)

Anno Domini Christi millesimo nonagesimo quarto mense Decembri, decreta domini Urbani papæ secundi in Claromontensi concilio data.

I. — De pace non infringenda.

Statutum est (6) ut in omni die et monachi et

clerici et feminæ, et quæ cum eis fuerint, in pace permaneant; tribus autem diebus, scilicet secunda,

VARIE LECTIONES.

1º quinto. 2º iv Kal. Decembris, aut. vi. 3º apostolica 4º Arvernensi.

NOTÆ.

(5) Varietatem lectionum adjeci, inquit Severinus Binius, ex manuscripto ad me transmissio per reverendum dominum Georgium Colvenerium, theologice apud Duacenses doctorem et professorem, collegiatae ecclesiæ sancti Petri ibidem cano-

nicum et scholasticum, de Ecclesia optime meritum.

(6) Continuumus cum antiquissimis membranis quæ apud nos sunt et aliis mss.